

Jewish Public Library

OF TORONTO

ספריה עממית | יידישע פאָלקס-
עברית | ביבליאָטעק

Donated by מתנה פון

Morris Shlesinger

and Family

in memory

of

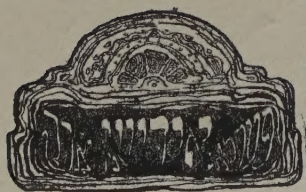
Tillie Shlesinger

MAY - 1987

אלע ווערק
פון
אברהם רייזען.
אין 12 בענדער.

יובילעאום אויסגאבע

אברהם רייזען.

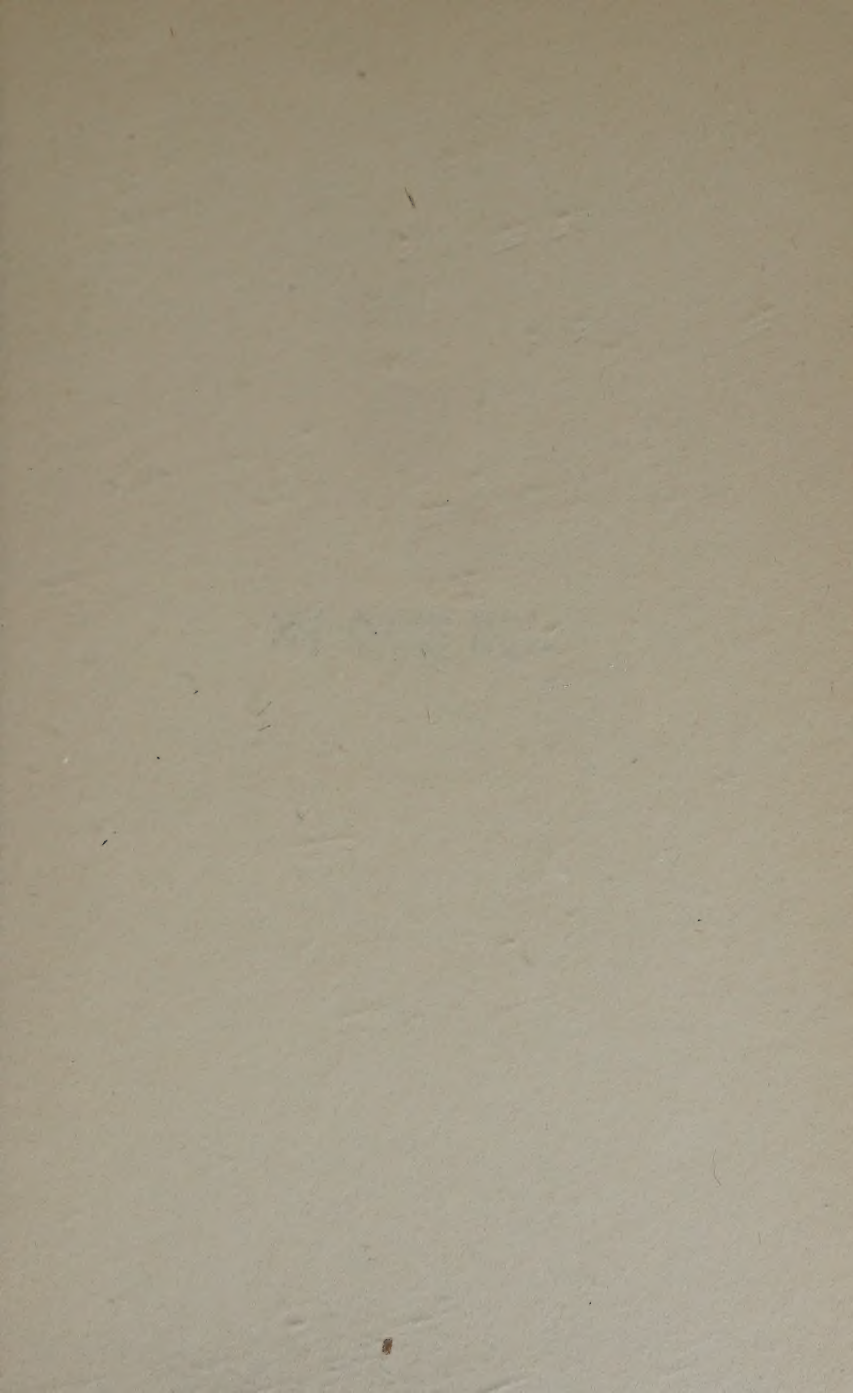
פינפטער באנד :

ליעדער

ארויסגעגעבען פון פערלאג
ניו-יאָרק. 1917
א י ד י ש
תרע"ז

Copyright, 1916
by
YIDDISH

אין מיסען וועג.

אין מיטען וועג

איך שטעל זיך אב אין מיטען וועג.
איך הויב אָן וואָס דערמאָנען.
איך הויב אָן וואָס דערקאָנען —
איך הער א גרוס פון אלטע טעג.

דער גרינער בוים ביי'ן וואסער שטעהט,
ער שטעהט שוין אָנגעבויען —
א פויגעל איז פערביי געפלויען —
דאָס הארץ איז פול מיט שרעק און פרייד...

דער פערלאָרענער גלויבען.

בין איך מיר געגאנגען
זוכען יענעם גלויבען
פון די טעג די אלטע,
וואָס איך האָב פערלאָרען.

* * *

עס בעפאלט דער אַווענד —
פינסטער איז דער הימעל,
ווי מיט פּעך פּערגאָסען —
זעלטען בליצט א שטערען.

ניט א שטילען ציטער
און ער ווערט פערשוואונדען,
און דער הימעל ווידער
טוט זיך אָן אין שוואַרצען.

און אַ דיקער פּחד
לעגט זיך אויף דיין זעלע,
און די אויגען זוכען
ערנעץ ווייט א ליכטעל.

צינדסטו אָן דיר ליכטער
ערנעצדוואו געבאָרגטע,
און דו ווילסט די שרעקען
מיט דער שיין פערטרייבען.

פרעמדע ליכטער! מאכען
ליכטיגער דערנעבען:
אין דער ווייטער ווייטקייט
הענגט דערזעלבער חושך.

האָב איך מיך געלאָזען
אין א וועג אַ ווייטען
אויפֿזוכען מיין גלויבען.
יענעם דיינעם, העלען.

ווייט דער וועג ליגט הינטער,
הינטער שטערט און לענדער,
הינטער טיעפע ימים,
וועלכע ברויזען מעכטיג.

* * *

אין א קליינעם שטעדטל -
שטעהט א שול אַ גרויסע;
פריה און אַווענד רוישען
דאָרטען אלטע תפלות...

ביי דער טיר אין ווינקעל
לויכט שטיל דער נר תמיד,
צוויי ליכט שמעלצען, צאנקען
ביי דעם אלטען עמוד.

ערנעץ אין א ווינקעל
שטעהט א גראַהער אלמער,
אַנגעפילט מיט ספרים —
קומט מיט מרה שחורה...

אין די אלטע ספרים
 קום איד זוכען לעבען...
 נייעס לעבען, קרעפטען
 העלע, ריינע בליקען...

און איד האב געבלעטערט
 איין בלאט נאכ'ן צווייטען
 און געזוכט בעלויגונג
 פאר מיון וועג, דעם לאנגען...

נאָהענט אלע אותיות,
 און בעקענט די ווערטער,
 דאָך דער זין — פערגעסען,
 פרעמד אזוי און פינסטער...

כ'האב אין גראָהען אלמער
 אויפגעזוכט מיין קינד הייט, —
 דאָרט איז זי געלעגען,
 ווי אַ טויב אָהן פליגלען.

און געברומט מיט וועהטאָג
 און געקלאָגט מיט וועהמוט
 און געבעטען רחמים:
 פליגעל! פליגעל! פליגעל!...

הערבסמ-געדאנקען

ביי מיין פענסטער בליהט אן אקאציע —
 שוין שפעט, שוין שפעט;
 עס קומט א פויגל צופליהען, און טשוויטשערט,
 און רעדט און רעדט:

„עס וועט די אקאציע פערוועלסקען, דאך בליהען —
 צוריק, צוריק!
 און דו וועסט שטארבען און קיינמאל ניט וויסען
 פון גליק, פון גליק!...“

ווער?

אָבגעהאַקט די פליגעל
 האָט מען דיין געדאַנק...
 ווער האָט דיר געמאָן עס —
 ווייסט נישט — ס'איז שוין לאַנג!
 אפשר, אין דיין קינדהייט,
 אפשר, נאָך אין וויגעל,
 האָט דיין מאמעס לייערעל
 דיר געשאַדט די פליגעל?

אָדער נאָך דער חדר,
 נידעריג און ענג:
 איילען פיר די ברייטקייט,
 איילען פיר די לענג;
 און דער געלער רבי
 מיט'ן געלען אַלף —
 איז פאַר דייןע פליגעל
 גאָר געווען דער חלף?

אָדער שפּעטער, שפּעטער,
 ביסט פון חדר פריי,
 און דיר ווינקען וועגען,
 ברייט און גרין און ניי, —
 נאָך די נויט בעוויזען
 האָט זיך באלד אין מיטען
 און די פליגעל דייןע
 ביז דיר אָבגעשניטען?...

ווי שטיל

ווי שטיל איז אין וואלד, און ווי שען!
 א רוח אויסגעגאסען —
 זייט שטיל, מיינע זארגען, זייט שטיל —
 אין הארץ ליגט פערשלאסען!

ניט רודערט, ניט צאפעלט, ליגט שטיל.
 איך שעם זיך איך צייגען
 פאר בלעטעלעך, בלומען אין גראז,
 פאר ערנסטע צווייגען.

שלאפט איין, מיינע זארגען — שלאפט איין.
 און הערט צו דעם ניגון
 פון פייגעלעך, פליגלעך אין וואלד
 און לאזט איך פערוויגען!...

א ר א ט ה

א. היט זיך מיט דיין רעדען —
 דיין וואָרט, עס קומט פון האַרץ,
 א, גאָט וועט עס צומרעטען
 און מאכען ברודיג, שוואַרץ.

דו רעדסט אן אנדער לשון,
 עס קלינגט ווי א געזאַנג,
 און דאָ דאַרף מען דעם גראַשען,
 זיין דומפיג-שווערען קלאַנג.

און אלע פרעמד כסדר.
 געפינסט קיין פריינד אין זיי;
 פערשפאר זיך אין דיין חדר
 און שטילערהייט פערנעה!...

פלוצלונג ווערט דיר אומעטיג

...פלוצלונג ווערט דיר אומעטיג,
 פיהלסט זיך ווי געבייגענער:
 האָט געריהרט דער וועלט־שמערץ דיר,
 צי דער שמערץ, דער אייגענער?

קוקסט אין גאס אָן יעדערן
 אין דעם בליק — בעליידיגונג,
 אָדער ווי פּעראורטיילטע
 וואַרטען אויף בענגעדיגונג...

לאָזטו זיך אהיים צוריק
 שוין אַ מיר געוואָרענער,
 און דו וואַרפסט זיך אויפ'ן שטול
 ווי אַ לאַנג פּערלאָרענער...

זיצסטו אַ פּערוונקענער,
 זיצסטו לאַנג און קלעמסטו זיך,
 וואַלסטו וועלען תּפּלה טהאָן —
 פאַר דיין שאַטען שעמסטו זיך...

דריי צייטען...

דו זעהסט דאָרט צוויי ביינאָנדר.
 זיי שפּילען זיך אין זאָמער;
 זיי שפּילען זיך און יאָגען זיך.
 און פרעהען זיך און טראָגען זיך...
 אָ, קינדער, קינדער צוויי!
 די וועלט געהערט צו זיי.

דו זעהסט זיי צוויי באַנאָנדר.
 זיי געהען האַנד אין האַנד;
 זיי האַלזען זיך, זיי דריקען זיך.
 זיי קושען זיך, זיי קוויקען זיך...
 דאָס איז די יוגענד־פאַר,
 דאָס איז — אַ נייער דור!

דו זעהסט דאָרט איינעם געהן
 אַלײַן, אַלײַן, אַלײַן!
 אין האַנט אַ שטעקען האַלט ער,
 קוים־קוים ער געהט, באַלד פאַלט ער...
 ווער איז דאָס? ציטערסט אויף?
 דאָס איז דער סוף, דער סוף!

לעבענעם-אנגסט

עס בעפאלען מיר אנגסטען פון לעבען.
 עס בעפאלט מיר פון לעבען דער שרעק.
 און וואו נאָר דו זאָלסט אַ בליק געבען.
 איז צער און טרערען אָהן ברעג...

עס זיינען דאָ מענשען, וואָס לאַכען
 און ווייזען מיר שמחות אָהן צאָהל...
 און הייסען מיר פרעהליך זיך מאַכען —
 איך פאָלג זיי און טו עס צומאָל.

דאָך געה איך פאר-טאָג פון די פריידען.
 דערזעה איך די „פרוי“ ביי אַ ראָג;
 און אנדערע מענשליכע ליידען —
 און ס'שרעקט מיר דער קומענדער טאָג...

צווייערליי צער.

איך טראג אין הארץ א גרויסער צער —
 ער איז ניט מיינער;
 א, וועלט, נעם צו פון מיר דעם צער.
 ער איז דאך דיינער.

איך האב ביי דיר גענומען איהם,
 ביי דיינע קינדער,
 געוואלט איהם לויטערן אין הארץ.
 איהם מאכען לינדער...

נו, וואקסט ער דארט ביי מיר און וואקסט
 און ווערט אלץ שווערער;
 א, וועלט, נעם צו דיין צער פון מיר,
 איך קאן ניט מעהרער!

מיין אייגען צער איז גרויס גענוג
 און גרויס מיין ליידען —
 עס האט מיין ארים הארץ ניט מעהר
 קיין פלאץ פאר ביידען!...

דאס פערשפעטיגטע ליעד

דו האסט פערשפעטיגט מיט דיין ליד,
 דו ביסט אליין געקומען ;
 די וועלט איז יונג, און דו ביסט מיד.
 די וועלט האט זון און בלומע

פערשפעטיגט ליד! - ניט פאל אראב,
 דו וועסט צוריק פריה ווערען,
 ווען טאג פערלעשט זיין לעצטען שטראל
 און נאכט פערלעשט די שטערען!...

עם איז געווען...

עם איז געווען אמאל...
ווי לאנג — ניט פרעגט —
דער שטויב פון לעבען האט
די צייט פערדעקט...

איד בין געלעגן
אונטער א בוים...
דאס הארץ פול ליעבע,
דער קאפ — פול טרוים...

און אויף דעם בוים
האב איד געהערט:
א פייגעל זינגט
גאר אונגעשטערט.

א פייגעל זינגט,
א פייגעל לאכט...
מיין צוקונפט דאן
האב איד געמאכט.

טשיריק, טשיריק:
א קוש, א דריק,
טשיריק, טשיריק:
א ווייטער גליק!

טשיריק, טשיריק:
 עם קאכט דאס בלוט;
 טשיריק, טשיריק:
 די וועלט איז גוט...

פלוצים אין דער הויך געהויבען
 האב צום בוים איד מיינע אויגען;
 וויסט דער צווייג איז דארטען אויבען —
 ס'איז דאס פייגעלע פערפלויגען...

כ'האב געזעהן איהם פליהען, פליהען,
 זיינע פליגעלעך צענומען;
 מיינע האפענונגען, גליקען —
 אויף די פליגלען מיטגענומען...

ווארזשע זוכט מען אויף דעם פויגעל?
 כ'האב געוואנדערט טעג און יאָהרען;
 ניט געפונען איהם שוין קיינמאל
 און מיין גליק — זינט דאן פערלאָרען!

פרייד און טרויער

צווישען דער פרייד און דעם טרויער
שטעהט א מויער...

די פרייד וואָלט אמאָל
צום טרויער געגאנגען —
צו הויך איז דער מויער,
זי קען ניט דערלאנגען.

מ'דארף קלעטערן, שטייגען —
דאָס קען ניט די פרייד:
זי קען נאָך צורייסען
איהר זיידענע קלייד.

דער טרויער וואָלט אויך
מיט דער פרייד זיך בעקענט,
דער מויער איז הויך
און קורץ — זיינע הענט...

און ווילען זיי מאַכען
די הערצער זיך גרינגער,
דאן קלאפען זיי אָן
אין וואַנט מיט די פינגער.

די פרייד רעדט פון טרויער,
דער טרויער פון פרייד
און איינער פערשטעהט ניט
דעם אנדערענס רייד...

אויפ'ן ים

1.

און ווידער דער ים און די וועלען-בערג ווידער,
 און ווידער די פויגעל בעגלייטען פון הינטען
 און שרייען און לאר'מען מיט ווילדען גערודער,
 און ווידער די שטורעם, די קרעכצענדע ווינטען...

און ווידער אין שוף, אין דעם איינזאמען, גרויסען,
 אין מיטען דעם הימעל, אין מיטען דעם וואסער.
 און ווידער, א, וואנדערסטו מיר און פערטויסען,
 דו ארימער מענשעל, דו טרוי'ריגער, בלאסער!

וואהין און צו וועם און צו וואסערע צילען?
 דאס גליק ליגט בעהאלטען אין אַבגרונד אין טיפען,
 דער ים וועט דיין דאָרשט נאָכ'ן גליק דיר ניט שטילען,
 דיר וועלען ניט ברענגען צום איהם קיינע שיפען...

2.

טראַגט זיך אויפ'ן ים אַ שיף,
 אויפ'ן מיטען ים ;
 פריי דאָס וואַסער, פריי דער ווינט,
 אַהן קיין שטער און צאם !

ווינט און וואַסער דרעהען זיך,
 ווייסען נישט פון רוה ;
 ווינט און וואַסער האַלזען זיך,
 שמועסען אויף דו...

אויפ'ן דעק פון שיף שטעהט קוים
 ס'מענשעלע, דער האַר,
 שפּאַרט זיך אָן פאַרענצען אָן.
 ציטערט פאַר געפאַהר...

קוקט פון ים דעם ווילדען שפּיל —
 די געפאַהר איז גרויס —
 קוקט און הערט, ווי ים און ווינט
 לאַכען הויך איהם אויס !...

3.

די בערוהיגונג

בערוהיגט איז דער ים. שטיל קייקעלט ער די וועלען
און לויטער קוקט ער מילך צום הימעל צו דעם העלען.
עס דאכט זיך, ער, דער ריז איז צום בעשלוס געקומען:
ניט העלפען וועט זיין ווארפען זיך, זיין ליארעמען און ברומען.

און אלע זיינע שטארקע, ריזיגע פערלאנגען
וועט ער שוין קיינמאל ניט אין שטאנד זיין צו דערלאנגען.
אויף איהם האט גאט בעשטימט געוויסע וועגען
און קיינמאל וועט ער ניט ארויס פון זיינע ברעגען...

4.

עם האָט צו מיר א וואל גערעדט :
 „גענוג געוואנדערט שוין, פאָעט!
 דו מיינסט, די וועלט איז ווירקליך גרויס ? —
 אד, נאָך א י י י רייזע, און שוין אויס !

א קיילעכדיגע איז די ערד —
 דאָס האָט מען לאַנג שוין, לאַנג דערקלערט.
 און וואו דו לאָזט זיך זוכען גליק —
 דו קומסט צום זעלבען אָרט צוריק“...

5.

אויפ'ן וואסער

מיר זיינען אלע אויפ'ן וואסער בלויז:
 מיר שווימען שטאלץ און דרייסט און זיכער.
 און איילען זיך צו קומען גיכער
 צו דער בעשטימטער שעה צו הויז.

מיט האַפנונגען איז פול דאָס הארץ און פיעל,
 און פול מיט אויסגעטראכטע גליקען:
 מיר הויבען דאָרשטיג אונז'רע בליקען
 אַהין, אַהין צום ברעג, צום ציל!

אַט באַלד, אַט באַלד! — עס שאלט דאָס ליעד;
 דאָס הארץ מיט היימליכע געפיהלען,
 די כוואַליעס וויגען זיך און שפילען,
 זיי גלעט א לינדער ווינט פון זיד...

נו, קומט אן אייזבארג אָן פון נאָרד,
 ער קומט מיט קעלט און טויט געצויגען,
 מיט טויזענט שפיצען, טויזענט אויגען —
 און ס'פלאצט די שיף, ווי אן אַקאָרד...

דער ניגון ..

איך האב איהר זאגען פיעל געוואלט
 און האב געשוויגען :
 דאס ווארט וואלט קארג און קאלט געווען,
 עס ברויך א ניגון...
 דער ניגון האט אין הארץ גערוהט,
 און טיף פערשלאסען :
 כ'האב שפעטער ערשט פאר שטיין און בוים
 איהם אויסגעגאסען.

וועמען?

וועמען דריק איך צו מיין ברוסט !
 אין דער נאכט פון שטילער לוסט?
 וועמעס ליפען פרעס איך צו
 אין דער נאכט פון צארטער רוה ?

א, די נאכט, זי געהט ארום
 און זי מוסר'ט שטיל און שטום:
 וואָס פערשווענדסטו מיר אומזיסט,
 ניט געהאלזט און ניט געקוסט ?

איך בין שטום און איך בין בלינד,
 און דו, אַרים מענשען-קינד,
 בלאַנדזשעסט אומ'עט אזוי שפעט
 אַהן אַ מיידעלס האַנטס אַ גלעט.

א טראַפען...

א טראַפען לעבענס-פרייד
 אין כוס פון לייד
 מיר גיסט אריין
 און לאָזט מיך שכור זיין!...

איך בעט מיט אויסגעשפרייטע הענט:
 נאָר איין מאַמענט!
 בעפרייען זיך פון יאָד,
 און שטאַרבען גלייך דערנאָך!

קענסטו?

(פון פרץ)

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו אלע דורות
זייהען מיט טרערען?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואָס האַדעוועט שטיינער
און נעהרט בלויז ווערים?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו צווישען די זאָנגען
בליהט דאָרט מיין האַפּען?

קענסטו, מיין ליעבסטע, דאָס פעלד,
וואו מיין האַרץ און מיין ליעבע
וועלען ווען עס איז שלאָפּען?...

מיין בעט

איך האָב אלץ שוין בעזונגען,
פון פיעלעם נערעדט,
נאָר קיינמאָל געווידמעט
קיין שורה מיין בעט.

אַ פריינדין מיין בעסטע
אין נעכט אלערליי,
אין נעכט פון פיעל פריידען,
אין נעכט אויך פון וועה!

וואָס האָב איך מיין בעטעל
שוין נישט אָנפערטרויט? —
דעם סוד פון דער לייעכע,
דעם סוד פון דעם טויט.

די הייסטע פערלאַנגען,
דעם העכסטען בעגעהר,
די זיפצען, די טיפסטע,
זיי אמת'ע טרער...

אין קאפע

כ'האָב לייעב אוועקצוועצען זיך אין ווינקעל פון קאפע
און טראכטען, טראכטען לאנג פון היים, פון לייעב, פון וועה...
ס'איז אנגענעהם אזוי און לייעב, און זיס, און גוט —
אין קאפ ווערט שטיל — די אלטע זארג — זי רוהט...

איך בין א נייער מענש — א ביסעל מיד און קראנק,
מיין ווילען שוואך, דאך שטארק, וואויליונגעריש איז מיין געדאנק.
ער פליהט די גאנצע וועלט ארום און קומט צוריק
און ברענגט פון אלע עקען וועלט צו ביסלעך גליק..

„איטאליען“! אך, ווי היימליך קלינגט דער קלאנג!
נאָר מיין געדאנק — ער האלט זיך דאָרט נישט לאַנג;
יאפאן איז שענער נאָך און פול מיט סוד און טרוים;
מצרים, וואו עס פליסט דער ניל, און ס'בליהט דער
אלמענבוים...

און קאליפארניען! אך, דאָרט בליהט איצטער פרוכט!
(ער האָט אַ ראָזען-עפעל אָבגעריסען, גלייך פערזוכט;
אך, מיין געדאנק, ער האָט אזוי פיעל מוט און קראפט:
ער בייסט די עפעל, און עס פליסט און רינט דער זאפט!)

און באלד פערשווינדט ער ווייטער, ווייטער נאָך
דאָרט אין מאַראקא זיינען שעהנע טעכטער דאָך;
די אויגען שוואַרץ, די קערפערס ברוין און שלאנק...
(אומארעמט איינע האָט שוין מיין געדאנק!)

איך זיץ אין ווינקעל אין קאפע ביים קליינעם טיש...
 די גלאז איז קאלט, מיין שוואונג נאך היים און פריש...
 אה, מיין געדאנק — ער וואלט נאך ווייטער ערגיז-וואו,
 אה, שאדע... ש פ ע ט... מען מאכט די קאפע צו!

צו מיין גליק

דיקער טרויער דעקט מיין הארץ...
פינסטער, פינסטער, טריב און שווארץ...
און א וואַלקען פאר מיין גליק
ציהט פאַראוים, פאַראוים —
א, ווי שווארץ און גרויס! ..
רעטע, רעטע זיך, מיין גליק!

גליק מיינס, גליק מיינס, נעם זיך רעכטס;
זעה, ווי ס'טראַגט און יאָגט דאָס שלעכטס
מיט אַן אימפעט און געלויף...
זעה דעם שטויב, דעם שטויב;
א, דו ווערסט צו רויב! —
רעטע זיך, מיין גליק, אנטלויף! ..

דער בוים ביים פענסטער

עס פייפט דער ווינט. דער בוים אין פענסטער
קלאפט אן מיט זיינע צווייגען,
פונקט ווי מיט דראָהענדיגע פינגער —
ער וויל מיר אומגליק ציינען..

איך קום ארויס — די בלעטער זיינע
פערועלקט, פערדארט און שיטער;
און אונטען ליגען זיי צעשפרייטע
פון ביזען הערבסט־געוויטער...

איך קוק אריין אין שפוגעל מיינעם,
פון שרעק אדורכגעדרונגען;
א גרויע האָר, א קנייטש אין שטערן —
מיין הערבסט האָט אָנגעקלונגען.

איך האָב אין לעבען...

איך האָב אין לעבען גליק געוואָלט,
געזוכט פון לעבען בלויז דאָס גאָלד...
געזוכט אין היילען און געגראָבען
געוואָלט דאָס גליק און גאָלד צו האָבען..

א, קיינער האָט נישט קיין בעגריף,
ווי ווייט געגראָבען און ווי טיף...
ס'איז גרויס געוועזען מיין פערלאנגען,
איך האָב דאָס גאָלד געוואָלט דערלאנגען.

אומזיסט דאָס לעבען אָבגעבלייכט:
איך האָב דאָס גאָלד נישט דערגרייכט;
איך גראָב און גראָב און אַרבייט פלייסג
צעהן יאָהר און צוואַנציג, אָט איז דרייסיג...

און איינמאָל... שפעט אין נאכט געווען,
האָב איך אין שפיגעל זיך דערזעהן,
און האָב זיך ווי פון טויט דערשראָקען:
א, זילבער... זילבער — מיינע לאַקען!...

פון אייגענעם קוואל.

אני מאמין

מיט א טרויעריגען ניגון —
און די אויגען פלאמען —
ברומט דער איד ביים דאוונען היימליך,
פליסטערט „אני מאמין“:

„אני מאמין, ברומט ער טעגליך —
מארגען, היינט, צי שפעטער,
ווארטען וועל איד אויף משית —
קומען, קומען וועט ער...“

„זאל עס זיין נאך לאנג צו ווארטען,
זאל ער זיך פערזאמען —
איד וועל ווארטען, ניט אויפהערען
זאגען אני מאמין...“

„זאל דער גלות זיין ווי ביטער,
זאל מען שווערער פרעסען: —
איד וועל אני מאמין זאגען
קיינמאל ניט פערגעסען...“

„אויף דיין הילף, מיין פאטער, האף איד,
וועלטען קאן איד טראגען;
און געדולדיג וועל איד טעגליך
אני מאמין זאגען...“

אויף א פערד א וויסען...

אויף א פערד א וויסען
וועט משיח קומען,
האָב איך מיין קינדהייט
ציט'ריג שטיל פערנומען.
און אין הארצען האָבען
יונג געבליהט פאנטאזיען.
ווי די ריינסטע בלומען.
*

שוין פערפלויגען זיינען
פיעלע, לאַנגע יאָהרען —
ס'לעבען האָט דערעסען.
משיח'ן פערגעסען...
דאָך דאָס פערד, דאָס וויסע,
פון דער שענער מעשה
לעבט נאָך אין זכרון.

ווי דאָס גאנצע לעבען
שלעפט זיך שווער מיט פלאַגען!
היי, דו פערד, דו וויסער,
קום און זאָלסט מיר טראָגען.

טראָג מיר, וואו ס'איז פרידען,
וואו אתרוגים בליהען,
ווארט ניט אויף משיח —
לאַמיר ביידע ציהען!..

דער אויווען

(פון לימא)

שטעהט אין שטוב א גרויסער אויווען,
ווי ער וואָלט זיך וועלען רייצען...
און די אָר'מע בעל־חבית'טע
האַלט איהם שטענדיג אין איין הייצען...

ס'איז אן אלטער ביזער אויווען,
קוקט אזוי מיט צער און רוגז;
ס'וויל אויך נאפט אין איהם ניט ברענען,
תמיד שטעהט ער קאַלט און ברוגז.

צעהנדליג שוועבלעך אויסגעריבען,
אַנגעלעגט די בעסטע „קאַרע“ —
ער פערלעשט אלץ מיט זיין אַטעם,
ווי געשארט וואָלט איהם עין־הרע...

און עס העלפּען איהם קיין סגולות:
ס'שפארט דער רויך אלץ אומגעהייער...
און די אָר'מע פרוי — זי שטיקט זיך,
און עס זעהט זיך קיין פונק פייער...

הויבט זי אן דעם מוליער שילטען —
(יענער איז שוין לאנג געשטאַרבען!...)
טראָגט זיך אן דער מאן פון דאוונען,
פאַלט ער גלייך איהר פאר א קרבן...

לויפט ער ווידער אין בית־מדרש,
 דאָרט איז רוהיג, דאָרט איז וואַרים —
 כאַפּען צו זיין טייל די קינדער,
 און זי ווייס ניט פון דערבארעם...

און דאָס האַלץ וויל אַלץ ניט ברענען.
 ביי דער אַר'מער קראַנקער מאַמען,
 דאָך אין האַרצען ברענט אַ גהינום,
 אַזש די דאַרע באַקען פּלאַמען...

ביים גרעניץ

כ'שטעה אין וויסטען פעלד ביים גרעניץ.
ס'ציהט מיך ווייטער. נישט צו מאכען:
צוויי סאלדאטען היטען, וואכען —
א, ווי לאנגווייליג ביים גרעניץ!

צוויי סאלדאטען וואכען, היטען,
כ'ואל די גרעניץ נישט אריבער...
אויפ'ן וויסטען פעלד ווערט טריבער;
צוויי סאלדאטען וואכען, היטען.

צוויי סאלדאטען מיט די זעבעל...
פאר מיר, הער איך, לידער קלינגען...
א, ווי וואלט איך איבערשפרינגען! —
ביי דער גרעניץ פאלט א נעבעל...

צוויי סאלדאטען שטיל מארשירען...
פאר מיר, זעה איך, צינדט זיך פייער
אין אן אנדער וועלט א פייער...
צוויי סאלדאטען שטיל מארשירען...

צווישען מויערען...

צווישען מויערען
 אין דער נייער וועלט —
 טראַגט פאר ד'אויגען זיך
 אונזער אלט געצעלט.

פליהען אויטאָס אום
 ציטערט אויף די ערד —
 בענקען מיר אויף דאָ
 נאָך דעם ווייסען פערד.

ברענען פייערן,
 בלענדען דאָס געזיכט,
 דאָך עס גלעט אונז נאָך
 פון דער היים דאָס ליכט.

רוישען מיטינגען,
 רעדנער קומען אָן,
 דאָך אין אויער קלינגט
 אלץ דעם מגיד'ס טאָן.

„טיפאַרעדי“ זינגט
 יעדעס קינד און „באָי“
 אין די אויערען קלינגט
 דעם בעל־תפילה'ס „אוי!“

אלעם, וואָס מיר זעה'ן
זעהען מיר אין צוויי :
אין דער נייער פרייד
ברומט די אלטע וועה...

י ע נ ע ...

יענע ווינטעלעך די קיהלע,
 אין דער אלול נאכט,
 און די שוהל, און דער בעל תפלה —
 אלץ האט אויפגעוואכט.

אין דעם דוישיג לאנד און ווייטען
 זעהסטו וויעדער זיי,
 און עס לעבען אויף די צייטען
 פון דיין פרייד און וועה.

ווי זיי קומען נאכאנאנדער,
 יענע נעכט און טעג —
 אין דיין לעבענס לאנגען וואנדער,
 אויף דיין נייעם וועג!

ווי עס לויכט נאך יענער שימער
 פון די אלטע ווענט!
 דאס פערלאשענע אויף אימער
 צינדט זיך אן און ברענט!

און ווי ווייט דו ביזט פון אלטען
 און ווי נאָהענט דאָך,
 און ענטרוגענע געשטאלטען
 געהען אלץ דיר נאָך!..

אין דער היים

אין דער היים דאָרט אין דער אַלמער
איז שוין הערבסט לאַנג, טריבער וועטער.
פון די בויער פאלען בלעטער
און עס בלאָזט אַ ווינד אַ קאלמער.

אין דער היים דאָרט וואַנדלען אומ'עט
דונקלע, פינסטערע געשטאַלטען — — —
אין בית־מדרש אין דעם אַלטען
שוועבט ארום אַ גרויער אומעט.

אין דעם היים דאָרט אלעס שרעקט זיי...
בלעטער פאלען, ס'וועלען גראָזען,
הייזלעך שטעהען וויסט פערלאָזען
און אַ קראַהע קומט און וועקט זיי...

אין דער היים דאָרט לעבט זיך שווער זיי,
טראַגט זיך אין דער לופטען וועהען,
איינגעהאַלטענע געשרעהען —
אין דער ווייטער היים — איך הער זיי!..

היימישע טעכטער

(א נייד-ארקער בילד)

איך געה אין די דוישענדע גאסען —
 שוין זעקס איז דער זייגער פארנאכט —
 אין רייהען אין שווארצע זיך ציהען
 די אידישע טעכטער פערשמאכט.

א, אידישע טעכטער פון שעפער!
 אין בליק אייערס זעה איך געהיים,
 דעם חזן פונ'ם אידישען שטעדטעל,
 דעם גלאנץ פון דער ווייט-ווייטער היים..

איהר געהט איבער שטיינערנע סטריטען —
 די ערד און דער הימעל פערשטעלט;
 דאך דופטען נאך אייערע קליידער
 די דופטען פון שטעדטעלשען פעלד...

און קוק איך אייך אן אלע טיעפער,
 דערזעה איך נאך מעהרער און נאך:
 די קרוינען פון טויזענטער יאהרען —
 זיי גלאנצען ארויס פון דעם יאך...

דען אלע זייט איהר דאך בת-מלכות,
 דער יחוס רוהט שטיל אייך אין בליק...
 ווי זייט איהר פערשקלאפט איצט געווארען!
 ווער ברענגט אייך צום קעניג צוריק?...

צו אַ שולמית
(אן אַמעריקאנער לידעל)

אַ, שולמית מיינע! שאדע,
וואָס דו ביסט קיין הירטין נישט;
נישט אויף גרינע בלומען-בייטען
האַב איך דיך צוערשט געקושט!

אַ, שולמית מיינע! שאדע,
וואָס קיין קיניג בין איך אויך
און אין שלעסער נישט געבראכט דיך,
נאָר אין צימער — פינף-שטאַק הויך...

און געקלונגען האָבען לאנג מיר —
ס'איז געווען אַ ווינטער-נאכט —
ביז דער הויז-היטער, פערשלאָפּען,
האַט די טיר אונז אויפגעמאַכט...

אַ, שולמית מיינע! שאדע,
וואָס אויף מאָרגען אין דער פריה
האַסטו זיך געאיילט — געלאָפּען
צו דער אַרבייט, צו דער מיה...

אין מינומען וויסטע...

אין מינומען וויסטע,
ווען אַרום איז שוואַרץ,
נאָט, מיט ליבע-קוואַלען
פיל מיר אָן מיין האַרץ...

אַלץ איז אזוי עלענר,
ווייסט נישט וואָס צו טהאָן;
נאָט, מיט ליבע-קוואַלען
פיל מיין האַרץ מיר אָן!

און די אַרעמס מיינע
ברייט און שטארק מאַך זיי,
אַז די וועלט אומאַרמען
זאָל אײַך מיט אײַהר וועה!

דער ערווארטעמער טאג.

יום שכלו מוב.

ווי וועניג מיר האָבען יום־טובים,
די וואָכעדיגע טעג אזוי פיעל.
מיר וואַרטען אויף יום־טוב און וואַרטען
און בלאַנדזשען און טומלען אָהן ציעל.

צי ווייסט איהר דאָך, אַרימע מענשען,
איהר, קינדער פון זאָרג און פון פלאַג, —
עס ליגט נאָך וואו ערנעץ בעהאַלטען
א יום־טוב, דיג־אייביגער טאָג...

ער ליגט אין דעם שוים פון דעם הימעל
און גליהט אין דער זון פּורפור־רויט;
ער קאָן זיך פאר אונז נאָך ניט ווייזען —
עס איז נאָך די ערד פול מיט קוים...

זי וועט אָבער ריין אמאָל ווערען —
(דער מענש — ער מוז העלפען דערצו!)
און נידערן וועט ער פון הימעל
מיט ליכט און מיט שטראלען און רוה...

דער טויט פון נביא

עס האָט זיך דער זקן פון שלאָף אויפגעוואַכט
 אין מיטען דער שטילער, דער פינסטערער נאַכט,
 געבעטען געהינס פערד און וואָגען צו שפּאנען
 און ניכער און שנעלער אנטלויפען פון דאָנען.

— „וואוהין?“ האָט דעם זקן זיין תלמיד געפרעגט. —
 „אַהין, וואו די שלעכטס און די רשעות זיך עקט!
 אַהין, וואו מען קאָן נאָך דאָס רעשט ביסעל יאָהרען
 פערברענגען אין תפלה, אין טראכטען אין קלאָרען...“

און ס'האָט זיך דער זקן אין וואָגען געזעצט,
 געוואָרפען מיט טרויער די בליקען צום לעצט
 אויף אלץ, וואָס געווען איז אזוי איהם דערווידער:
 דער נאָרישער טומעל, דער דומער גערודער..

און שטילער, און שטילער איהר, בוימעלעך, שווייגט,
 און שטעגעלעך, וועגעלעך שפורען ניט צייגט,
 עס זאָלען די שפורען די ווינטען פערטראָגען,
 און זאָל מען ניט זוכען, און זאָל מען ניט יאָגען!..

אַ, זקן דו אלטער, אַ גוטער פראָפעט,
 עס איז דיין אנטלויפען פון מענשען צו שפעט!
 מיר האָבען פערבלאָנדזשעט אין קרום־לאָמע וועגען
 און זוכען כאַטש איינעם דעם וועג אויסצופרעגען.

דער וועג ווער קען וויסען? דער וועג האָט קיין סוף —
ער האָט איהם געפונען אין אייביגען שלאָף.
און מיר בלאַנדזשען ווייטער אַהן אָנהויב, אַהן ענדע —
עס קלינגט אזוי טרוי'ריג די פרישע לעגענדע!...

דער פרעמדער

וואָס מאַכסטו זיך פלענער, דו מענשעל, דו נאר?
 דו מיינסט אויף אַן אמת, אז דו ביזט דער האַר.
 אַז דו ביזט דער האַר אויף אַלץ וואָס פאַסירט —
 אַך, הינטער דיין פלייצע אַ פרעמדער רעגירט...

דו טראַכסט פון דיין ליעבער, אַט מאַהלסטו זיך אויס —
 פון צימערן ליכטיגע מאַכסטו דיין הויז,
 און דאָ וועט דאָס בעט שטעהן, און דאָרטען די וויעג —
 דאָן בלאָזט גאָר דער פרעמדער טראַמפּייט: צו דעם קריעג!

דאָן געהסטו בעלאָדען מיט שווערען געוועהר —
 אַדיע דיינע טרוימען — דו קומסט שוין ניט מעהר...
 פאַראַוויס שרייען ראַבען ווי גליקליך פון רויב,
 און ס'פייפען די קוילען און מאַכען דיר טויב...

דוד'ס פידעל

געוידמעט אפרים צימבאליסט.

אויפ'ן וואנט פון קיניגס חדר
הענגט א פידעלע כסדר;
שפעט איז נאכט, ווען אלע שלאפען,
קומט א ווינט, א ווינט פון צפון,
און ער ריהרט די סטרונעס אָן,
און עס יאָמערט טאָן נאָך טאָן...

און די קלאנגען רופען, וועקען,
און ס'ערוואכען טיף אין שרעקען
אלע כחנים און זקנים
און פערזאמלען זיך אינאיינעם
און זיי וויינען: גאָט, אָ, גאָט,
ס'פאלק איז אָרים און צו שפאָט!

* * *

אָ, די אור־אלטע לעגענדע
ציהט ביז היינט נאָך, האָט קיין ענדע,
און פון צפון ביזע ווינטען
וויילען אלץ נאָך ניט פערשווינדען —
און די נאכט איז לאַנג אָהן סוף,
און דער עולם טיף אין שלאָף.

די, וואָס וואַכען אַבער, הערען
אין דער נאכט אַהן שיין, אַהן שטערען.
ווי עס גיסען זיך און ציהען
זיסע, צארטע מעלאָדיען
פון א נאָהענט־ווייטען לאַנד,
פון א קעניגליכער האַנד...

ביבלישע מאמיווען.

אין טאל
(פון יחזקאל)

ס'האט גאטס האנד מיך אָנגעריהרט,
און דערפיהלט האָב איך זיך ריינער;
צו אַ טאַל מיך צונעפיהרט —
און דער טאַל איז פול מיט ביינער.

אָנגעוואָרפען, אָנגעשאַרט
זיינען ביינער דאָרט געלעגען,
אויסגעטריקענט, אויסגעדאָרט,
אַהן אַ חיות, אַהן בעוועגען.

פרעגט מיך גאט: דו מענשען-קינד,
קענען זיי אַמאָל אויפלעבען?
כ'האָב געענטפערט: איך בין בלינד! —
ווען דו ווילסט, קאָן אלעס געבען.

האָט אַ ברום געטאָן גאָטס קול:
אויף די ביינער זאָג נבואה:
העיי, איהר ביינער אין דעם טאַל,
קומען וועט נאָך די רפואה...

ווערט פון טויט צוריק ערוואַכט,
און איהר זאָלט צוריק אויפלעבען,
נייע הויט זאָל זיין געמאַכט,
און אַ נייער נייסט — געגעבען!

כ'האָב געטהאָן באַלד גאָטס בעפעהל, —
איז א שטורעם אָנגעקומען.
ביין צו ביין איז אויפ'ן שטעל,
אויפ'ן אָרט צונויפגעקומען.

פלייש און אָרערן און הויט
אויף די ביינער אָנגעצויגען.
נאָר עס איז נאָך אלץ דער טויט
זיי געלעגען אין די אויגען...

און דערהערט האָב איך גאָטס קול:
געה צום ווינט און זאָלסט איהם זאָגען:
ער זאָל בלאָזען אין דעם מאָל,
צו די מתים חיות טראָגען..

און פון אלע עקען וועלט
זיינען ווינטען אָנגעקומען.
ס'האָט א חיל זיך געשטעלט
מיט א לאַרימען און ברומען.

אויף די בערג...

אויף די בערג, אויף די בערג—
 דאָרט הערט מען שוין טריט...
 דער אַנזאָגער געהט
 פון לייעבע און פריד.

בעפרייט איז דאָס פאַלק
 פון יאָך און פון צוואנג,
 און פייערט זיין פעסט
 מיט פרייד און געזאנג...

די בלומיגע שטאָדט

א, בלומיגע שטאָדט,
פול זינר און פול רויב!
ביסט פול מיט געשריי,
מיט רויך און מיט שטויב!

מען יאָגט און מען פּאָהרט —
עס רעש'ט און שאלט,
עס טראָגען זיך פערד,
די בייטש — ווי זי קנאלט!

און פרויען פערפוצט —
זיי דרעהען זיך אום...
געפעלשט איז דער חן
מיט פארב און פערפום...

א צויבער אין זיי!
די ערד אונטען — ברענט...
דאָס פאַלק איז פערקויפט
דורך זייערע הענט...

פון ירמיה

1.

ניט בעוויין דעם טויטען,
 מתים ניט בערויער!
 אויף דעם אָר'מען וואנד'רער
 מעהר און טיפער מרויער!

גרויס איז יענעמס וועהטאָג,
 ווער ס'פערלאָזט זיין לאַנד
 און צוריק צו קעהרען
 קיינמאל ניט אין שטאנד..

2.

וועה איז יענעם אויף דער וועלט,
ווער זיין הויז אָהן משפּט שטעלט,
און דעם חבר אויסגענוצט,
און די צימערן פערפּוצט.

און די ווענט געפארבט פערשידען
מיט דער ארבייט פון דעם מירען.
ניט קיין פארב איז דאָס, נאָר בלוט!
וועה איז יענעם, ווער דאָס טוט...

פון קהלת

כ'האָב געזעהן די גרויסע רשעות,
וואָס איין מענש טוט אָן דעם צווייטען
און די טרערען פון בערויבטע,
און דעם פרייען גייסט אין קייטען...

און די אלע אונטערדריקטע
מוזען נאָך די טרערען שטיקען;
און נישט פאר זיי קיין טרויסטער,
ווער זאָל הילף אין נויט זיי שיקען...

און בעטראכט האָב איך דאָס אלעם,
ווי די וועלט איז שלעכט, פערדאַרבען...
לויב איך בעסער יענע, וועלכע
זיינען לאנג שוין אויסגעשטאַרבען...

בעסער אָבער איז נאָך יענעם,
וואָס איז גאָר דאָ נישט געבאַרען, —
האָט פערשפּאַרט צו זעהן די אומרעכט
אין די קורצע לעבענס־יאָהרען...

3.

כ'חאב גאטס וואָרט אין מיר דערפיהלט
 און געלאָזט מיר איבעררעדען.
 און זינט דעמאָלט — מיט גאטס-וואָרט —
 שטעה איך אויס געשפעט און ליידען.

און איך רעד פון זינד און רויב
 און פון דומע ביזע זאכען;
 קוקען זיי מיר שפּאַטיש אָן,
 און זיי שפּאַסען און זיי לאַכען...

האָב איך מיר געזאָגט: גענוג! —
 אויך מיין לעבען איז מיר טייער!
 ברענט גאטס וואָרט דאָך אין מיין האַרץ,
 ווי אַ פלאַמענדר העליש פייער.

האָב איך מיר געטראַכט: בין מיר,
 און צו שווייגען שוין בעשלאָסען;
 האָט דאָס וואָרט פון גאט אין מיר,
 ווי אַ פייער זיך צעגאָסען.

4.

דו ביסט גאט צו פיעל גערעכטער.
און ווי קאן איך קענען-רעדען ?
כ'וויל ביי דיר בלויז משפט פרענען.
זאלסט מיין פראגע מיר בעשיידען :

אך, פארוואס דער וועג פון שלעכטע
אויסגעפלאסטערט איז מיט גליקען.
און זיי געהען צו דער רשעות,
ווי אויף פעסטגעבויטע בריקען? ...

און ווי בוימער טיף געווארצעלט
וואקסען זיי און ברענגען פירות,
און אזוי פערשפרייט זיך אומרעכט
ביז די שפעטע, ווייטסטע דורות?

*

*

*

קיינער האט מיר ניט גערופען.
כ'בין צו אייך אליין געקומען.
און געזוכט האט מיר ניט קיינער.
כ'האב אליין זיך אויסגעפונען.

רוף און הער ניט אויף צו רופען.
ווי א שופר זאָלסטו שאלען ;
זאָג דיין פאָלק — עס איז געשטרויכעלט,
זאָג דיין פאָלק — עס איז געפאלען !

5.

אויסגעגאנגען איז דער גוטער,
 שטיל פערלאָזט די שלעכטע וועלט;
 וועמען האָט זיין טויט בענומען,
 ווער בעמערקט — דער גוטער פעהלט!

גוטע, פרומע לייט פערנעהען,
 קיינער גיט דערויף קיין קרעכץ,
 ווייל די וועלט איז פול געמיינהייט,
 פול פערדאַרבענקייט און שלעכטס...

חוי החוקקים

(פון ישעיהו)

העיי, איהר שרייבער און איהר קריצער,
פון געזעצען וועגען זינד;
ניין, איך קאן אייך ניט פערטראָנען,
אייער שרייבער — לויטער ווינד!

דען דער עלענדער, געדריקטער,
ווען צום ריכטער־הויז ער קומט,
שפעטען אויס איהם אלע ריכטער,
און גערעכטיגקייט פערשטומט.

און אלמנות און יתומים
און דאָס אָר'מע פּאָלק דורכאויס
האַט זיך ניט צו וועמען ווענדען,
ביז דער צאָרן־טאָג ברעכט אויס...

זעהט, ער טראַגט זיך פון דער ווייטען,
איינגעהילט אין פלאם און בלוט;
העיי, איהר ריכטער, וואו אנטלויפט איהר
אין דעם טאָג פון דין און גלוט ?

דער שומר

— שומר, שומר, אויף דער וואכט —
זאג, וואס הערט זיך מיט דער נאכט?

זאגט דער שומר און ער ברומט:
„ס'דאכט, דער טאג — ער קומט, ער קומט...“

ברומט דער שומר אויף דער וואכט:
„דאכט זיך טאג און דאכט זיך נאכט;

פרעגט ניט בעסער, וואס און ווען
כ'ווייס אליין ניט — כ'קען ניט זעהן“...

שיר השירים

(פראגמענטען)

1.

איך אליין — איך שלאָף,
ס'הארץ איז וואָך אין מיר;
כ'הער מיין ליעבסטענס קול,
כ'הער, ער קלאפט אין מיר:

— עפען שוועסטער מיין,
ס'איז דיון מיר פערמאכט —
מיינע לאַקעז — זעה —
נאָס פון טוי און נאכט...

2.

אוי, ירושלים-טעכטער,
 אייך האָב איך בעשוואָרען:
 ווייסט איהר אפשר, וואו פארפאלען
 איז מיין פריינד געוואָרען?

אויב איהר וועט איהם וואו געפינען,
 וואָס זאָלט איהר איהם זאָגען?
 כ'בין פון ליעבע קראנק געוואָרען,
 כ'קאָן שוין ניט פערטראָגען.

— אַ, דו שעהנסטע פון די פרויען,
 ווער איז דיין בעשערטער,
 וואָס דו האָסט געלאָזט זיך זוכען
 איהם אין אלע ערטער?

— ראָזיג-ווייס איז ער, מיין ליעבער,
 מעהר פון אלע טייער;
 זיינע לאַקען — שוואַרץ ווי ראָבען,
 זיינע אויגען — פייער...

3

איך וואָלט פאר אַ ברודער דײַ האַבען געגלױסט,
וואָס האָט בײַ אײן מאַמען געזױגען די ברוסט,
דאָן וואָלסטו געווען מיר נײַט פרעמד און נײַט ווײַט
און קושען דײַך וואָלט איך אין גאָס צווישען לײַט.

נאם און מייזעל.

גאט און טייוועל

אפטמאל דאכט מיר, אז מיר זיינען
כפויטובח צו דער שטאָרט;
יא, די שטאָרט רעגירט דער טייוועל, —
אבער ערגער דען ווי גאט?

* * *

ריזיג-הויכע הייזער שטעהען —
טייוועלס גייסט האָט זיי געבויט...
דאָרטען וואוינען פיעלע קינדער
פון דעם עלענד, פון דער נויט...

הויכע ריזיגע פאבריקען, —
און עס יאָגט פון זיי אַ רויך,
שוואַרצער רויך — דעם טייוועלס זעלע
און דעם טייוועלס שוואַרצער כח...

דאָך עס ארבייטען דאָרט קינדער
פון דעם עלענד, פון דער נויט, —
אמת, אליין געהט פאר'ן טייוועל,
זיי אליין דאָך קריגען ברויט...

און דער טייוועל האָט אויך ליעבלינגס.
פונקט ווי גאט — ער איז ניט שלעכט;
מאנכע קינדער לעבען לוסטיג
דורך די טעג און דורך די נעכט...

שלאנקע פרויען, זיסע מיידלעך
 קומען זיך צונויף אמאָל,
 און זיי בויען זיך און וויען.
 און גן־עדן ווערט אין טאָל...

טייוועלס ליעבלינגען! — זיי קומען
 צו די מיידלעך אין געצעלט,
 און זיי טאנצען און זיי הוליען —
 א גן־עדן אויף דער וועלט...

יא, אין שטאָרט רעגירט דער טיוועל,
 דאָך ניט שלעכט, ווי מאַנכער מיינט,
 און דער גאָט, דער עקס־דענירער,
 זיצט אין הימעל און ער וויינט...

דעם דיכטערס ירושה

דאָס גייסטיגע גוטס, וואָס עס וועט נאָך איהם בלייבען.
דאָס בלייבט פאר דער פרעסע ירושה :
זי וועט אלע ברעקלעך און שטיקלעך אויפקלייבען
מיט יראת הכבוד און קדושה.

פאר יעדערע שורה, פערקלעקטע, פערמעקטע,
וועט לאָזען זי זוכען עקספערטען.
און וועט ביי זיי בעטען מיט הענט אויסגעשטרעקטע :
ענטדעקט אונז די טייערע ווערטען !

און דאָרט, וואו ער האָט נאָך א שפאס בלויז געטריבען,
ענטדעקט מען דעם העכסטען טראַגיום,
און דאָרט, וואו ער האָט סתם אזוי זיך געשריעבען,
דערקלערט זי מיט טיף סימבאָליזם !

און וועט אנאָנסירען מיט אותיות די גרעסטע :
„מיט שוועריגקייט איז אונז געלונגען
צו קריגען פון דיכטער די ווערק זיינע בעסטע,
וואָס ער האָט ביים ענדע געזונגען !“

און אַבדרוקען וועט זי זיין בילד אין איהר קרעמעל,
— זי ווייס, ווי צו האנדלען מיט שכל;
און נעמט עס אריין אין דעם טויט־שוואַרצען רעמעל —
זיין בילד מיט'ן ביטערן שמייכעל...

דער אמת

עס זיינען דאָ אמת'ן פיעל —
 איך האָב מיר געלאָזט אָפּט פערפיהרען;
 איך האָב זיי שוין אלע דערקענט,
 פערשטעה זיי לויט קלאנג און קאלירען.

עס קלינגען די אמת'ן הויך,
 און דופטען מיט ריחות און פארבען,
 דאָך ווי נאָר דו קוקסט זיי אָן נאָהנט —
 זיי ווערען פערשטומט באלד און שטארבען...

איך האָב זיי געהאלטען שוין פיעל,
 פאר פיעלע געקעמפט, פיעל פערטיידיגט;
 זיי האָבען מיר אלע גענאָרט,
 און כ'פיהל מיר בעטראָגען, בעליידיגט...

דאָך גיב איך מיין ליעבע ניט אויף
 צום אמת, צום איינציגען קלאָרען;
 ער מוז זיך בעווייזען אמאָל —
 בעלויכטען מיין רעשט ביסעל יאָהרען...

צו די הימלען

ניד'ריגער — ניד'ריגער, הימלען, צו אונז!
 אראָב צו אונז נידערט!
 אלץ האָט פערלױרען זיין שטאַלץ פון אמאָל,
 אלץ איז פערברידערט.

רייך זענט איהר, הימלען מיט שטערען א סך,
 מיט זון און לבנה.
 די ערד איז א וויסטע און קוקט צומאָל אויס —
 אן אַר'מע אלמנה.

און קינדערלעך קליינע און גרויסע אַהן צאַהל,
 פיעל קראַנקע און חוסטען,
 זיי רייסען דעם פאַרטוף פון מוטער דער ערד
 און ציהען די ברוסטען...

ניד'ריגער, ניד'ריגער, הימלען צו אונז! —
 מיר בעטען מיט טרערען,
 מיר וועלען פאַר עלענדר, ווי עפעל פון בוים,
 רייסען די שטערען!

די אַרימע

מיד אַרט ניט: כ'האַב גוטס אייך געטהאַן,
און איחר האָט עס גאַרניט פּערדינט;
מיד אַרט, וואָס איך האָב מיד דערוואוסט,
אַז איך בין געווען אזוי בלינד..

איצט האָב איך שוין אלעס דערזעהן,
דאָך שרעקט זיך ניט, אַרימע, ציין!
צעשטעלט זיך אין רייה ביי מיין טיר,
איך בין גאָך אלץ גוט ווי געווען.

געמיינט, איחר זענט אַרים אין גוף,
איצט האָב איך דערזעהן אייער זעל.
ווי אַרים און נאקעט זי איז —
בעקומט זשע אַ גרעסערן טייל...

אין זומער

אין זומער וויינט דאָס הארץ,
און טרויער-פול איך פרעג:
אך, ווער וועט ווייזען מיר
צום גרינעם פעלד דעם וועג? ...

עס האָט די שטאָרט פערשטעלט
דאָס פעלד און וואלד ארום...
אך, ווער וועט ווייזען מיר,
וואו בליהט ערגיץ אַ בלום?

דער פויגל אין שטייגעל

א פויגעל זיצט אין שטייגעל,
 דער שטייגעל הענגט ניט הויך...
 ער האָט דאָרט מילך און גרויפּען.
 א שטיקעל צוקער אויך...

און וויל ער זינגען, קאָן ער
 דאָרט אויך פון מאָל צו מאָל.
 (א שאָד איז נאָר, אין שטייגעל
 קלינגט דומם אזוי דאָס קול...)

קומט מאַנכער ווינטער-אָווענד,
 פערדרימעלט ער זיך באַלד,
 איהם חלומט אלטע פרייהייט
 אין קאלטען לעערען וואַלד...

די בומער ווייס פערשאַטען,
 דער פראַסט מיט נאָדלען שטעכט,
 די פליגלען זיינע פריהרען,
 און יעדער פערדער ברעכט...

ער כאַפט זיך אויף דערשראָקען
 און קוקט אין שטייג זיך אום...
 א חלום — גאָט צו דאַנקען,
 און פיקט א גרויפּעל פרום...

פאר'ן בילד

קיין מזוזה אין מיין צימער,
כ'בין, מיין קינד, ניט רעליגיעז;
כ'האב אין גאט שוין לאנג פערגעסען,
און דער טייוועל איז ניט ביז.

ניט קיין גאט און ניט קיין טייוועל — —
אין א צימערל אזא
וואלט דאך טרויעריג געוועזען
גאכ'ן טעגליכען הוהא...

ביסטו דאך, מיין קינד, גוטהארציג:
האסט דיין בילד מיר לאנג געשענקט,
אין מיין אפיקורסיש צימער
הענגט דאס פריינדליך און פערבענקט.

כ'קום א היים און נעהם א ביכעל, —
אך, ס'איז אלץ אזוי בעקאנט!
אלע חכמות דום און נישטיג,
און איך ווענד מיר צו דער וואנט;

ביי דיין בילד, עס הענגט אין מזרח,
שטעה איך מיט א שווער געמיט,
פליסטער שטיל און לאנג א תפילה,
ווי דער בעסטער, פרומסטער איד...

צו א כלה (אין אלבום)

וואס חלומ'סטו, א, ליעבע כלה,
בשעת דו שלאפסט ביי נאכט אין בעט?
צי חלומט דיר: דיין שענער חתן
שטעהט נעבען דיר און קושט און גלעט.

ער קושט די בעקלעך און די ליפען
און פליסטערט שטיל: ווי האב איך האלד
מיין ליעבע, שעהנע, גאלד'נע כלה, —
און טוט דיר אן א קייט פון גאלד?...

א קייט... א קייט... א גאט, בעשירם
דעם חלום פון א שלעכט בעשייד:
דאס גאלד זאל קיינמאל נישט פערשווינדען,
און בלייבען זאל נישט בלויז די קייט...

ליעבנע.

ניטא קיין האלט

ניטא קיין האלט,
ס'איז קאלט, ס'איז קאלט,
ווי ס'וואלט מיט טויט געבלאזען — —
און זי — זי האט פערלאזען.

דו קוקסט זיך אום
ארום, ארום —
ווער זאל א ווארט דיר זאגען ? — —
און זי — זי האט בעטראגען.

דו געהסט אהן זין
אהער, אהין —
עס וויל דיין וועה ניט שטומען — —
און זי — זי וועט ניט קומען! ...

פינף באהנען

פינף באהנען קומען אן פון שטארט
פון וואן ער דארף צו קומען,
נו, געה איד יעדעס מאל צום צוג
און בין אזוי פערנומען!

די צוגען קומען צו דער צייט,
ס'האט איינער ניט פערשפעטיגט,
מיין ליעבער איז דאך אלץ ניטא —
ווי איז מיין הארץ צוועהטיגט!

און יעדער צוג קומט האסטיג אן
מיט רויך און דאמפף און ליארמען,
דאס אלעס לעגט זיך אויף מיין הארץ,
אז גאט זאל זיך דערבארמען...

אויף דער פינפטער עוועניו
(אן אמעריקאניש-ליעד)

אויף דער פינפטער עוועניו
האָב איך מיט איהר געשפּאַצירט,
איז זי דאָך געוואָרען מיער
האָב איך זי אַהיים געפיהרט.

אויפ'ן פינפטען פּלאַך געוואוינט
האַט מיין טייערע — ווי הויך!
דאָך ווער האָט געקוקט דערויף:
כ'וואַלט געשטיגען צעהן פּלאַך אויף!

איצטער וואויהנט מיין טייערע
ערשטען פּלאַך און צווייטע טהיר,
און ערשט איצט בין איך אליין,
קען נישט גרייכען מעהר צו איהר...

דו ביזט געוועזן...

דו ביזט געוועזן א זיסער קלאנג
 אין מיינע טעג ;
 א קלאנג פערוועהט,
 דאס גליק פערנעהט —
 דו ביזט אוועק,
 ניטא דיד לאנג...

א, זיסער קלאנג, וואו קלינגסטו צינד,
 אין וועמעם ליעד ?
 איך הער מיר צו :
 עס קלינגט ווייט-וואו...
 עס ציהט, עס ציהט — — —
 וואו ביזטו, קינד ?...

ווער...?
(געוויסעס א—ר)

ווער האָט דיר, דו אַרימעס קינד,
דיינע יאָהרען פערשניטען ?
געפיהרט דיר דורך שטורם און ווינד,
דורך ים און דורך נאכט
און האָט דיר צום ברעג ניט געבראכט —
געלאָזט דיר אין מיטען...

און קום איד דיר רעטען אַצינד,
דאָ ווילסטו ניט הערען ;
אַ, ווער איז דער גליקליכער, קינד,
וואָס איהם זאָל געהערען
דיין פרייד פון אמאָל
און איצט — דיינע טרערען ?...

איך וואלט וועלען...

איך וואלט וועלען ערגיץ וואו
לאזען געהן זיך זוכען רוה —
פאר מיין זעלע מאט און מיער,
פאר מיין שווער-פערוואונדעט לייעד...

איך וואלט וועלען ערגיץ ווייט
און פערגעסען אָרט און צייט,
און פערגעסען אלע פריינד,
און דעם נעכטען און דעם היינט.

איך וואלט וועלען ווייט אוועק,
וואו עס זעהט זיך שוין דער ברעג
פון דעם הימעל און דער ערד
און קיין גליק ניט מעהר בעגעהרט!

אח, וואָס וועסטו זאָגען...

1.

אד, וואָס וועסטו זאָגען דער וועלט
ווען זי וועט דיך פרעגען:
וואוהין איז דיין מיידעל אוועק,
אין וואָסערע וועגען?

— איך זאָג אייך דעם אמת באַלד אויס
איך וועל מיר ניט שעמען:
אוועק איז מיין מיידעל אוועק,
וועל זאָגען צו וועמען...

2.

און אז ס'וועט דיר פרעגען די וועלט
 וואס קלערסטו צו מאכען
 א, שטאלצער, צי בלייבט ביי דיר דעכט
 זי זאל פון דיר לאכען?

— נו, וועל איך מיר ענטפערן שטיל:
 דער קלאפ איז א שווערער
 דאך וועל איך קיין ביז איהר נישט טהון:
 איך ליעב זי איצט מעהרער...

ליעד און ליעבע.

האָסט די ליעבע שוין פערנגעסען
ס'האָט איהר הויך דיר לאַנג פערקלונגען.
אייביג אַבער לעבט מ י י ל ליעבע,
ווייל איך האָב איהר וועה בעזונגען...

מאָט און וויסט איז דיין נשמה,
ווי אַ נאכט אַהן שיין אַהן שטערען.
מיר אין הארץ איז אלץ נאָך ליכטיג
און מיין ליעד וועט לאַנג געוועהרען.

האָט פערוועלקט מיר שנעל דיין ליעבע —
הויבען ליעדער אָן צו בליהען.
און ווען זעלבסט דו וועסט פערוועלקען
וועט מיין ליעד זיך אלץ נאָך ציהען.

נאך דיר...

נאך דיר וואָלט איך קיינמאל געוויינט
 מיין קעניגין — כלה...
 דו ביזט דאָך אַ מיידעל געווען,
 אַ מיידעל ווי אלע...

איך האָב נאָך דיין לייעכע געליעבט,
 זי איז געווען טייער,
 נו, האָט זי דיר איצט אויסגעברענט,
 אוועק מיט'ן פייער.

און אויב איך דערמאָן דיר נאָך אַפט
 ניט דיר אָבער מיין איך,
 דו ביזט מיר אַ פרעמדע אַצינד —
 די לייעכע בעווייזן איך...

פון גדר

...עס ווילט זיך פון גדר אמאל ארויסשפרינגען
 און אויף, מיינע ברידער, אן אנדער ליעד זינגען:
 א ליעד וואס איהר טאן איז א גליהענדע זינג,
 וואס יעדערער גראהם איז א שטיף פון א ווינד...
 און וואס ר'האט געטראגען בחדרי-חדרים,
 ארויסזאגען אפען פאר רייך און פאר ארים!
 און זאלען זיי וויסען פון לעבען און לוסט,
 וואס יעדערער טראגט נאך געהיים אין דער ברוסט.
 און זאלען ניט וועלקען קיין פירות אויף בוימער
 צוליב א געהויקערטען אלטינקען שומר...
 און זאלען אויף ליעבע, אויף בלומען און גראז
 קיין שומרים, קיין צוימען ניט זיין — אה, צו וואס?...

הערצער-שפיעל

פון מיין ליעבע ווייסטו, קינד,
כ'פיהל דיין שמייכל;
עס געפעלט פון הערצער-שפיעל
דיך דער שכל —

שענקסט דאָ יאָ, דאָ שענקסטו ניט
דיין בליק דיין ריינעם;
גאנגען האָסטו אלערליי,
איך — נאָר איינעם.

און אויך דעם פערליער איך באַלד,
כ'בלייב אין מיטען,
כ'זעה דעם צווייטען שפיעלען שוין,
אויך דעם דריטען...

דאָס נאָר מיינסטו, קינד, איך ווייס
דיינע ציעלען;
היט זיך דאָך, אמאָל וועסט דו
אויך פערשפיעלען!

צו...
(א פאלקס מאַטיוו).

א היים צו מיר וואָלסטו געגאנגען,
מיין ליעבסטע, מיין אויג אין מיין קאָפּ —
דיין מאַמע, זי האַלט דיר געפאָנגען
זי היט דיר, זי לאָזט דיר ניט אָפּ.

ווער האָט דערצו רעכט איהר געגעבען,
איד בין דאָס פערשטעהן ניט אין שטאנד:
איד ליעב דיר פיעל מעהרער, מיין לעבען,
ווי טויענדרער מאַמעס ביינאָנד!

אין א זומער-נאכט.

גליהענדע,
ציהענדע
רופענדע נאכט! —
וואו ליגט דיין צויבער,
און וואס איז דיין מאכט?

ס'פלאטערט,
עס מאטערט
דאס הארץ אין דער שטיל;
ס'ריהרט זיך, עס וועקט זיך
א יונגעס געפיהל.

קלאנגען,
פערלאנגען
זיי פילען דיר אן,
פיהלסט זיך אין גאנצען
א קלינגענדער טאן...

ס'קומען,
ווי בלומען,
דיר מערלעך פערביי,
קוקען אין ד'אויגען
דיר לוסטיג און פריי...

קעהרסט זיך
 און קלעהרסט זיך:
 מיין כלה וואו איז?
 וועל איך זי קושען
 ווי שטארק און ווי זיס...

יאהרען —
 פערלארען —
 זיי קומען צוריק:
 יונג ביזטו וויערער
 און האַפסט נאָך אויף גליק!...

צו...

כ'קען ניט, ליעבסטע, זיין דיין שיצער,
 כ'קען פון אונגליק ניט פארהיטען :
 נארען זיינען פעסט און זיכער —
 כ'זויס דער אונגליק קומט אין מיטען...

כ'וועל מיר אויך ניט אונטערנעמען
 זיין דיין פיהרער, דיין בעגלייטער,
 דען דער וועג פון לעבען, ווייס איך,
 איז א קרומער, א פערדרעהטער...

כ'קען דיר אויך מיין וואָרט ניט געבען,
 ליעבע אייביגע דיר שווערען,
 דען דאָס ריינע און דאָס שעהנע
 לאַזט די וועלט נישט לאַנג געווערען...

אדיע

(פון דייטשישען)

געוואלט וואלט איך איינמאל
 ביין פענסטער נאך שטעהן,
 די זון אַנצוועהן,
 ווי אזוי זי פערגעהט,
 און איינמאל נאך זעהן,
 ווי דאס האר דיינס, ווי גאלד,
 וואס כ'האב אזוי האלד,
 אין דעם ווינטעלע וועהט...

איך דענק אָן דעם טאָג
 ווען איך האָב דיך דערוואוסט, —
 אין דיין ווײַס שוואַנען־ברוסט
 אונטער שנייד־קלאָרען העמד;
 אַצינד איז דיין בליק
 אזוי טרויריג און שווער —
 דו זינגסט שוין ניט מעהר
 און דיין לאכען קלינגט פרעמד...

די בלום איז איצט וועלק
 און דאָס בעט איז שוין קאלט
 בעגריס־זשע מיך באלד — — —
 דיין נשמה בעגעהרט
 נאָך גייער פרייד — —

איך פערגיין זיי, קינד, דיר —
פערבלייב נאָר מיט מיר
בין פינסטערליך ווערט...

מיט טויזענד אויגען
(נאכאחמונג)

מיט טויזענד אויגען קוקט די נאכט,
דער טאג — ער קוקט מיט איינעם;
דאך אהן דער זון איז פינסטער ר' ערד
און לאכען ווילט זיך קיינעם.

מיט טויזענד אויגען קוקט פערשטאנד,
די ליעבע קוקט מיט איינעם,
דאך אהן דער ליעבע טרויערט אלץ
און לעבען ווילט זיך קיינעם...

איינע פון מיינע געליעבטע...

איינע פון מיינע געליעבטע
 האָב איך, א פערצאָגטע, א בעטריעבטע,
 מיט בעקעלעך בלאַס,
 געטראָפען אין גאָס.
 מיר האָבען זיך ג'געבען די הענד
 און דאָכט זיך, דערקענט...

איך האָב מיך געשפּירט
 אַזוי ווי אַ וואַנדרער, וואָס האָט לאַנג געאירט
 און לאַנג איבער ים'ען געשוואומען,
 איז איינמאָל אַהיים דאָך געקומען —
 נאָר אלץ איז געווען שוין פערוויסט —
 און אלץ האָט מיט קעלט איהם בעגריסט...

זי קומט שוין ניט מעהר...

זי קומט שוין ניט מעהר אין מיין צימער צוגעהן
ווי אלע מאָל, זיעבען אַ זייגער;
עס קוקען ניט מעהר איהרע אויגען מיט חן
אויף מיר, ווי איהר ליכליכער שטייגער.

עס קלינגט מיר ניט מעהר שוין איהר זילבערנע שטים;
„איך האָב היינט פערשפעטיגט אביסעל —
געדארפט האָב איך געהן נאָך אַ וויילע אַ היים
צו געהמען פון הויזמיר דאָס שליעסעל“...

עס מאכען זיך מעהר איהרע אויגען ניט צו.
ווען כ'הויב אָן די ליפען צו קוסען,
און כ'זעה שוין ניט מעהר, ווי עס הויבט זיך איהר ברוסט
פאר לוסטיגע פרייד און גענוסען.

עס ליגעט שוין ניט מעהר אויף מיין טישעל איהר הוט
און זי זיצט שוין מעהר אויף מיין בעט ניט;
אח, דאָס וואָס געווען אזוי ליכט, אזוי גוט
צוריק קומען קיינמאָל שוין וועט ניט...

עם איז נאך אין לעבען...

עם איז נאך אין לעבען אזוי פיעל געבליעבען —
 מען קען נאך אזוי פיעל געניסען און לעבען:
 עס שטעהען נאך בעכער, וואָס פערלען, וואָס שוימען.
 עס שמייכלען נאך האַפנונגען, גליקען און טרוימען;
 עס לאַכען נאך אוינען און בריסט זיך בעוועגען
 און ס'ווינקען נאך טויזענדער לוסטיגע וועגען —
 נאָר ד'האַסט זיך פערמאַטערט אין לעבענס-גערידער,
 וואָלסט גערען געהן שלאָפען און פאלען אַנידער...
 און ביזט אין דער לאַגע וו'אָ אינגעל פון חדר,
 וואָס האָט פיעל געוואָרט און געהאַפט אויפ'ן סדר.
 נו, וואָלט ער פון יעדען כוס טרינקען אביסעל —
 אַ יונגעל, ער כאַפט אלע כוסות פון שיסעל!
 ער טרינקט אויס דעם ערשטען, דעם צווייטען אין גאַנצען,
 דער קאַפּ הויבט אָן דרעהען, די כוסות זיי טאַנצען...
 און ס'ווערט באלד אנטשלאָפען מיין אינגעל, מיין לעבער,
 און וויין און חרוסת און קניידלאַך — בלייבט איבער...

עם האָט מיך דער פריהלינג גערופען

עם האָט מיך דער פריהלינג גערופען.
 ער האָט אזוי לייעבליך געוואונקען.
 און ס'האָט זיך מיין אַרימע זעלע
 אין האַפנונגען שיער נישט דערטרונקען...

ער האָט מיר פערשפראַכען פיעל גליקען.
 מיין הארץ אָנגעפילט מיט געזאנגען.
 און בין איבער בערג, איבער מאָלען
 צו זוכען די גליקען געגאנגען...

אזוי האָב איך אלץ אומגעבלאַנדזשעט
 ביז וואנען דער הערבסט איז געקומען.
 און ס'האָבען דעם סוף פון די גליקען
 געצייגט מיר די וועלקענדע בלומען...

מ ל כ ו ת

האַב איד א מלכה דאן בין איד א מלך,
 פיהר א מלוכה, רעגירער,
 איז מיר די מלכה פערלאָרען — אויס מלך,
 און די מלוכה מיט איהר.

אַ, וויפיעל מלוכות האָב איד שוין פערלאָרען,
 מלוכות — זיי זיינען ניט טריי.
 כ'וואָלט דאָך א מלכה נאָך וויעדער גענומען —
 אומעטיג איז סיי ווי סיי...

צו...

עס לויערן, קינד, אויף דיר דאָרשטיגע אויגען
 אויף איטליכען טריט,
 און ווערסט וואָס א טאָג אלץ אין נעצען פערצויגען. —
 איך וואָלט דיר פערהיט!

אויף פליגלען פון אַדלער וואָלט איך דיר געטראָגען,
 מיין הערליכעם קינד,
 ווייט פון דער ערד, פון די זאָרגען און פלאַגען,
 ווייט פון איהר זינד.

איך וואָלט אויסגעמיטען אפילו די שטערען,
 אויך זיי ניט געטרויט —
 כ'וואָלט וועלען, דו זאָלסט נאָר אליין מיר געהערען,
 נאָר מיר און דעם טויט! ...

טייערע בילדער

טייערע בילדער
פון יוגענד פערנאנגענער.
כ'בין ביי אייד שטענדיג.
ווי א געפאנגענער.

איז זי געוועזן
ניט קיין געלונגענע —
שוועבען דאך אלץ נאך
טרוימען צושפונגענע...

ציהען זיך בילדער,
ווי אויף א שנירעלע:
ס'לייכטען זיך אויגעלעך:
אסתר'קע... מירעלע...

בלייבסט ווי דערשראקען.
בלייבסט א פערוואונדערטער:
ס'איז אזוי ווייט איצט
פאר מילען פאר הונדערטער...

זיי א שוין מיר...

(נאך ביאליק)

זיי א שוין מיר, זיי א שוועסטער,
זיי א מאמע מיר אפילו,
לאז מיין קאפ אין שוים דיר לעגען,
אויסצוגיסען דיר מיין תפילה...

און פאר נאכט, אין צייט פון רחמים
וועל איך עפענען דיר מיין טענה!
מ'זאגט ס'איז ערגעץ דא א יוגענד —
וואו איז מיינע?

און א סוד נאך וועל איך פרעגען:
כ'בין פערברענט פון שעה'ן טריעבע;
מ'זאגט, ס'איז ליעבע אויף דער וועלט דא —
וואס איז ליעבע?...

שטערן האבען מיר בעטראגען
און דער חלום איז קיין וואהר נישט;
איצטער אין דער וועלט דער גאנצער
האב איך גאר נישט...

זיי א שוין מיר, זיי א שוועסטער,
זיי א מאמע מיר אפילו,
לאז מיין קאפ אין שוים דיר לעגען
אויסצוגיסען דיר מיין תפילה...

אין אַ שלאָפלעזע נאָכט

אָד, עס איז ניט אויסצוהאלטען! —
ווי עס שלייכען זיך געשטאלטען
אין דער נאָכט אָהן שלאָף, אָהן רוה!
אלטע טעג, שוין לאַנג פּערגאנגען,
פול דער צימער אָנגעגאנגען,
און זיי קומען נאָך אלץ צו.

פול דעם צימער אָנגעלאָפּען,
מאָנכע דראָהען, מאָנכע שטראָפּען,
אלע אַבער פריינד, אויף דו...
איין געשטאלט נאָר איז מיר טייער,
אין די אויגען ברענט אַ פייער, —
יוגענד-ליעבסטע, — דאָס ביזטו!...

דער הימעל...

דער הימעל איז לופט — עס איז מעגליך!
 די ערד אָבער, פריינד, איז אונערטרעגליך.
 זי האָט מיך אזוי מיער געמאַכט — —
 די בעסט כוחות אויסגעבראַכט
 אויף נויט, אויף פיין...
 אַ פריינד, מיין בעטען הער:
 דעם הימעל ניט צושטער —
 לאַז דעם הימעל זיין!

קארטען-שטיבלעך

ווען איך בין געווען א סינד נאך
און געבליהט, וו'א בלום אין גארטען.
פלעג איך ליעב האַבען צו בויען,
קליינע שטיבעלעך פון קארטען.
א, דו ליעבע קינד הייט מיינע!
א, איהר שעהנע, גוטע יאָהרען!
איך נערענק איך און די הייזלעך —
קארטען הייזלעך אין פיעל גארען.
יא, איך בין געווען א מייסטער —
הויכע שטאַקען פלעג איך שטעלען,
און בעטראכטענדיג דעם בנין,
פלעגט מיין הארץ זיך פרעהען, קוועלען.
„זעהט, ווי הויך און שעהן מיין הויז שטעהט!“
פלעג איך רופען מונטער פרעהליך —
„נאָר ניט ריהרט עס אָן, אַך, היט זיך, —
„נאָר פאמעליך, נאָר פאמעליך...“
דאָך ביי'ן יעדען מינדסטען אַטהעם
און מיין בנין איז צופלויגען,
און בעטראכטענדיג דעם חורבן,
פלעגען פייכט זיין מיינע אויגען.
לאָזען לאַנג מיין הויז דאָך ליעגען
איז אַ חרפה, איז אַ שאַנדע —
„איך וועל וויעדער עס אויפשטעלען!“
הערט זיך מוטיג מיין קאמאנדע.

כ'האָב אין האַנד די זעלבע קאַרטען
 און דער ווילען איז נאָך גרעסער,
 און איד האָב גענומען בויען
 אויף דאָס ניי מיין הייזעל בעסער.
 לאַנג איז דאָך דער ווינטער אַבענד
 און דער ווינד, ער פייפט אין קוימען,
 שטונדען לויפען און איד מערק ניט,
 כ'בוי מיר הייזלעך — קינדער-טרוימען!...

* *

*

לענגער זיינען יעצט די נעכט נאך,
 און די ווינטען פייפען ביזער;
 און איך הער ווי דרויסען פלאצען
 ניט פון קארטען — עכטע הייזער!
 אך, ווי וואלט איך איצטער וועלען
 אין די הייזלעך זיך פערשפיעלען,
 נאך וואו זאל איך נעהמען קארטען,
 נאך וואו זאל איך נעהמען ווילען?
 מיינע קארטען — פיעל צוריסען
 און די איבריגע פערשימעלט,
 און דער ווילען אין א ווינקעל
 פון מיין הארצען ליעגט און דרימעלט...
 אך, ווי לאנג דער אבענד ציהט זיך,
 ס'האט די אוהר ערשט צעהן געשלאגען;
 גאט דו מיינער! וואס-זשע טהוט מען
 ביז ס'וועט אנהויבען צו טאנען?

א געדאנק

מיר זינגען קיינמאל, וואָס מיר ווילען
 און זאָגען קיינמאל, וואָס מיר דארפען.
 און וואו אַהין מיר זאָלען ציעלען.
 דאָרט קענען קיינמאל מיר ניט ווארפען.

און אונזער לעבען איז אַ לאַנגער,
 אַ דריקענדיגער פאלשער ניגון,
 און אלץ וואָס ווייטער ווערט אונז באַנגער,
 און זוכען אלץ זיך מעהר בעטריגען...

הערבסט-רעגען

2.

ווי די טראָפּען טריפען שטיל,
און ווי לאַנגזאָם און ווי קיחל,
פונקט זיי וואָלטען אָבגעגעבען
מיר אַ חשבון פון דעם לעבען.

ווי זיי טריפען ניט געאיילט,
ווי זיי וואָלטען אויסגעצאיילט
פון דעם לעבען אלע רגע'ס
אַלע אונגליקען און פגע'ס...

הערט אויף צעהלען! ס'ווערט צו באנג
און דער חשבון איז צו לאנג,
און ווי פיעל איהר זאָלט ניט צעהלען,
בלייבען וועט אַ סך פעהיילען...

2.

פייכטע ווינדען וועהען
 אין דער טריעכער לופט:
 פוילע חמארעס געהען
 אין געשלאָסענע רייהען —
 קוים דער רעגען טריפט!

געלע בלעטער ליגען
 אויף דער קראנקער ערד,
 ווי א פיינד בעזיגען.
 וואָלט נאָך לאנגען קריגען
 זיי מיט שאַרפען שווערד...

איך האָב זיך געגעבען
 דאָס שעהנסטע פון לעבען;
 אַ, לויטערע טרעהרען ווי גאָלד,
 מען האָט מיר מיט שטיינער בעצאָהלט !

נו, וועל איך מיר יעצט דאָך ניט קלעמען,
 די שטיינער זיי וועל איך מיר נעמען,
 איך ווייס אויך מיט שטיינער צו האַנדלען:
 איך וועל זיי אין פערלען פֿערוואַנדלען.

פון שטאָדט

נו, איז עס אַ מאָדנע, משוגענע וועלט:
 איך געה אין די גאַסען פון אומעט געוועלט;
 און מענשען זיי געהען פאמעלעך און גיך —
 וויפיעל פון זיי זיינען אויך איינזאם ווי איך —
 ווי גוט וואָלט געוועזען צו איינעם פון זיי
 גלייך צוגעהן, זיך טיילען די פרייד און דעם וועה;
 שטיל צוגעהן און דריקען א מענשליכע האנד — —
 נו, איז עס אַ מאָדנע משוגענע וועלט:
 עס האָט אונז נאָך קיינער דאָ ניט פאַרגעשטעלט;
 נו, בלאַנזשעט אייך, מענשען—איהר זענט ניט בעקאנט.

(פריו איבערזעצט)

אויסגעזונגען אלע ליעדער,
 אַרים הארץ דו, שווייג אביסעל:
 ס'איז אויף אלץ שוין דאָ אן ענטפער,
 ס'איז צו אלץ שוין דאָ א שליסעל...

כ'בין דער לעצטער שוין פאָעט
 און דער לעצטער אויפגעשטראַהלט,
 ווי א פונק ביי נאכט, וואָס פאלט
 פון א גוסס'ער פלאַנעט...

און נאָך מיר א פינסט'רע נאכט —
 פון דער וויסענשאַפט א בליהען
 און דער שכל וועט זיך מיהען
 אויסצוראָטען פאנטאזיען,
 און א ווינטער וועט זיך ציהען
 אין א גרויען אומעט־טראַכט...

דער איינגעשפארטער

א, צו'ם טייוועל, איך וועל אייך ניט הערען.
 האַטש אפילו איהר האַט רעכט,
 האַטש איך פיהר מיך אויף נאָר שלעכט,
 דאָך איך דארף ניט איי'רע קלוגע לעהרען!

וואָס איך טהו — דאָס פיהרט צו טויט און העלע
 און דאָס אַלץ, וואָס איך בעגעה
 טהוט דערנאָכרעם אזוי וועה,
 דאָך אין וועהטאָג לייטערט זיך די זעעלע!

מיין ליעד

און וואָס איך פערמעג,
און וואָס איך בעזיצ :
פון ליכטיגע טעג
דעם שיין און דעם בליץ:

פון פינסטערע נעכט
דעם זיפץ און די טרער,
דאָס בינד איך און פלעכט
איז ליעדער אַהער.

עס איז א געמיש
פון שאַטען און שטראַהל :
פון איהרען א קיש,
א וואָרט ווי פון גאל.

אַביסעל פערזיסט,
אַביסעל פער'סס'ט;
עס איז ניט אומזיסט
דאָס ליעדעל בע'טעס'ט...

אין וואלד

(נאך ליליענקראַן.)

קיין מיטאָג געגעסען
האַט ער אַ וואָך צייט,
קיין געלד און קיין לוויהן,
און די היים — אזוי ווייט.
שטאַט אַרבייט געפינען —
נאָר הונגער און נויט,
נאָר וואַגלען און בעטלען
און קוים אַ בראַק ברויט...

וואָס געהט ער, דער אַרבייטער,
אום דאָ אין וואלד?
וואָס ווערט איהם דאָ היים
און וואָס ווערט איהם באלד קאלט?
וואָס קוקט ער פערצאָרענט,
פער'יאושט אין רוים,
וואָס בלאַנזשעט זיין בליק
פון אַ בויס, צו אַ בויס?

די זון געהט אַרונטער
און שטיל ווערט אַרום,
אַ פויגעל נאָר רעדט וואָס
און וויעדער שוין שטום;

וואס האט זיך צושאקעלט
דער בוים הין און הער —
צי איז דען דער מאַנערער
מענש אזוי שווער?

דאס שמריקעל — א לייכטעס,
ניט איבעריג גראַב —
נו, ליעגט שוין זיין האלד דאָרט
און לאָזט שוין ניט אָב...
דאן זינקט ער אַראָב,
שאַ... קיין סרעכץ און קיין קול —
די זון אָננעקסט האָט ער
שוין אַ לעצט—מאָל...

דער טוי אויף איהם פאלט,
ס'האָט דער טאָג שוין ערוואכט,
דער פאסטוך ער שאַלט,
אַ טייבעלע לאַכט...
עס לעבט און עס שוועבט
ווי ס'וואַלט גאָר נישט פאסירט,
אַ ווינטעל גלייכנילטיג
פייפט אונטער, שפאציערט...

אַ יענער מוז בערגעל
קומט אונטען אַראָב,
דערוועגט דעם געהאנגענעם,
שניידט איהם באלד אָב,
ער ניעט די בעהערדען
צו וויסען עס באלד:
דשאַנדארמען און אויספאַרשער
קומען אין וואַלד.

אין פראק אין א העלען.
 א הערר פון געריכט
 פארשט אויס צי קיין רויבמאָרד,
 ווי ס'הייסט איהם זיין פפליכט.
 זיי פיהרען דעם מת דערנאָך
 ערגעץ אוועק,
 און שפעטער — א קבר
 אין פעלד, און אנ'עק!

און ווייל ס'האָט איהם קיינער
 פון פריהר ניט געזעהן,
 בעקומט ער די נומער
 דרייהונדערט און צעהן;
 דרייהונדערט און ניין
 איז בעגראָבען שוין לאַנג —
 ווער האָט זיי געליעבט,
 וועמען טהוען זיי באַנג?

נאך ליעבע

ס'איז שוין שפעט געוועזען אין אָווענד און ער' אין גאס, האָט געבלאָנזשעט אהין און אהער: געזוכט אַ בעקאנטען — דאָס הארץ האָט געקלעמט. נאָר קיינעם געפונען, אַח, אַלע ווי פרעמד!

צו געהן אין זיין צימער האָט ער נישט געקענט: דאָרט שרעקען איהם איינזאמע, גרויע פיער ווענט. דאָרט האָט ער אויף ביכער, — זיי זיינען שוין אַלט, און זייערע ווערטער, ווי שווער און ווי קאַלט! נו, האָט ער בעגעגענט אַ פרוי אין אַ ראָג — אַ סימבאָל פון שטאַדטיגען עלענד און פלאָג. זי האָט אָנגעקוקט איהם, ווי שמייכלענד, דאָך שטום, נו, האָט ער פערשטאַנען און האָט געזאָגט: קום!

זי האָט איהם דורך די גאַסען און געסלעך געפיהרט און פונקט, ווי איהר שאַטען האָט ער זיך געשפירט... עס האָבען איהם דונקעלע הייזלעך געשרעקט — „ווי ווייט איז צו געהן נאָך?“ האָט שטיל ער געפרעגט.

איך וויל נישט

איך וויל נישט זיין גרויס — מיך ציהט נישט דערצו —
 וואָס האָט פאר דער צייט די גרויסקייט א ווערד?
 איך וויל נאָר אביסעל האַרמאָניע און רוה,
 און וועניגער טרערען צו זעהן אויף דער ערד.

איך וויל נישט קיין קאמפף און וויל נישט קיין שטרייט,
 צו ברענגען מיט געוואָלד דעם עקשן, דאָס גליק;
 איך וויל נאָר, אז קלוג זאָלען ווערען די לייט. —
 זאָל יעדער אליין זיך בעפרייען פון שטריק...

פריהלינגס-פרייהייט

עס האָט שוין דער הער-גאָט די פרייהייט געשענקט
און ניט נאָר פערשפראַכען, נאָר טאָקי ערפילט;
די ווינדען די בייזע — זיי זיינען געשמילט,
קיין חמאָרע קיין שוואַרצע דעם הימעל פערהענגט.

דער שנעע — ער צולאָזט שוין; מען זעהט, ער געהט אויס,
עס ווייזט זיך שוין ערמערווייז שטיקעלעך ערד;
עס האָט זיך אַ לייעד פון אַ פויגעל דערהערט, —
די זון קוקט שוין אָפּען פון הימעל אַרויס.

די וואַסערליך פליסען און פלוידערן פריי,
דער ווינטער פערשפארען זיי וועט שוין ניט מעהר;
און וואו נאָר דו גיסט דייע אויגען אַ קעהר,
דערזעהסט דו, ווי ברייט און ווי העל און ווי ניי!

אידישע מעלאָדיען.

1.

דער תלמוד

כ'נעהם דעם תלמוד אין דער האַנד
און ס'ענטפלעקט זיך נייעס לאַנד,
נייעס לאַנד און נייער ישוב,
און עס שוועבט אויף אלץ אַ כּשוף...

ס'וועהט, עס געהט אַנ'אַנדער' לופט
און אַ בת־קול, דאכט זיך, רופט;
רופט צו די וואָס זיינען זוכה —
מיט געדאַנקען ריינע, הויכע.

און ביים מישען יעדעס בלאט
עפעס רוישט און פליסטערט: שאַט!
שאַט, רבותי, דאָ איז הייליג,
גרויסע האַבען דאָ אַ חלק...

גרויסע גייסטער, ניט ווי מיר,
קענען קומען אין דער טיהר,
וואו אָהן אָנהויב און אָהן ענדען
וועהען בת־קול'ס און לעגענדען...

2.

כל גדרי

א, די טרויריג-זיסער ניגון,
וויפיעל זיפצען, קרעכצען ליענען
אין דיין יעדען קלאנג!

אלטע בילדער און געשטאלטען
פון דעם גרויסען פאלק און אלטען
שטעהען אויף פון לאנג.

א, זיי שטעהען אויף פון העלען
און זיי קרעכצען און דערצעלען:
פון הישפאניען שטאמט
יענער וואס ער ציהט זיך
און די אלטע וואונד צוגלייט זיך
און דער גלויבען פלאמט!

ס'האט פערפאסט איהם דאָרט דער גלות
און דאָ קלינגט חרמות, קללות
פון א פאלק, וואָס האָט
נישט געטאָרט זיין תורה היטען,
זיינע מצות זיינע זיטען
און געבעטען גאָט:

„זיי אונז מוחל, וואָס פון אויבען
האָבען מיר מיט פרעמדען גלויבען
אונזער גוף פערהילט!“

אונזער הארץ דאך קען נישט שטילען :
הייסע אירישע געפיהלען
ברענען דארטען ווילד !

3.

אין סכה

(אין פאלקס-טאָן)

א סכה א קליינע
פון ברעטער געמיינע
האָב איך קוים מיט צרות געמאכט!

געדעקט דעם דאָך
מיט א ביסעלע סכך
און איך זיץ אין איהר סוכות ביי. נאכט.

פון וויינר דעם קאלטען,
וואָס בלאָזט דורך די שפּאַלטען
מיין ליכטעלע לעשען זיך וויל;

דאָ מאַך איך מיר קידוש,
און זעהט נאָר א חודש:
דאָס ליכטעל ברענט רוהיג און שטיל!

4.

א האר פון באַרד

כ'האָב אין קלייזעל אין אַ ספר
פון אַ באַרד אַ האַר געפונען.
און: „ווער איז זי, ווער?“ די שאלה
געהט מיר ניט ארויס פון זינען!

ווער פאַרט האָט זי אויסגעריסען.
און אוועקגעלעגט אהער?
צי אַ בטלן, ווען די סוגיא
איז איהם צוגעגאנגען שווער?

אפשר איז זי פון א פרוש?...
לאַנג נישט אין דער היים געווען...
האָט געצופט די באַרד פאר ווייטאָג,
וואָס ער קען זיין ווייב ניט זעהן?

אפשר אַ ישיבה-בחור?
האָט דעם טאָג נישט אָנגעביסען...
און אז ס'האָט געצופט דער הונגער,
האָט ער זי דאָן אויסגעריסען?...

5.

די פעררעמערין

(פראגמענט)

עס האט געצויגען איהר מיט ווילדען גלום
 צום פרעמדען, פרעמדען פאלק, צום פרעמדען בלום...
 געקוקט האט זי פעראכטליך אויף איהר שטאם,
 צום פרעמדען האט געגליהט איהר ליעבעס-פלאם.
 און ניט דעם פרעמדען נאָר — דעם שונא אויך.
 וואָס האט אין חרבות און אין אש און רויך
 פערוואַנדעלט אזוי ביז איהר פאלקס פערמעג,
 אין וויסטעניש געבראכט אויף לאַנגע טעג...

און ווען דער שונא האט זיין גאנצען האַם בעצאָהלט,
 האט ער נאָך נוקם זיין זיך אלץ געוואָלט,
 ער האט אין אינוועניג נאָך אלץ געפלוכט
 און האט דעם פאלקס נשמה ביז געזוכט...
 און זי אָהן קאַמפף נאָר רוהיג, שטיל און שא
 האט איהם געשמייכעלט: ווילסט מיר זעלע, נא!
 ווען ס'פאלק האט שטיל געקרעכצט פאר וועה און שפאָט,
 האט זי געקניהט זיך פאר'ן שונא'ס גאָט...

ח נ ו כ ה

„ברוך אתה!
 זינגט דער טאטע
 און ער צינדט די ליכט,
 און די שטראהלען,
 מילדע, פאלען
 אויף זיין בלאס געזיכט.

און א פייער —
 הייליג, טייער —
 אין די אויגען לייכט,
 און דער מירער
 מיט די גליעדער
 האָט זיך אויסגעגלייכט.

און עס דאכט זיך,
 און עס טראכט זיך:
 ס'איז נאָך עפעס דאָ;
 ס'איז געבליעבען
 וואָס צו לייעבען —
 הייליג איז די שעה!

אלטע קלאַנגען
 לאַנג פערנאָנגען —
 ניין! עס קלינגט נאָך צינד

זינג מיר טאטע

ברוך אתה

און איך בלייב דיין קינד!...

איך האב ליעב...

איך האב ליעב א שיף
 נאך פון קינדוויין אויף:
 איהרע קוימענס הויף
 קוקען שטאלץ ארויף.
 הודזשען נאכאנאנד,
 שיעסען מיט א רויף.
 געהט די שיף אליין
 אזוי פריי און שעהן
 איבער ימים טיעף — —
 איך האב ליעב א שיף!

* * *

איך האב ליעב א ווינד,
 שטורעם אויפ'ן ים;
 כוואליעס יאגען זיך,
 בילדען אויס א צאם.
 כוואליעס הויבען זיך
 און צושלאגען זיך.
 ווארפט די שיף זיך אום
 אויף די זייטען קרום
 הער און היז געשווינד — —
 איך האב ליעב א ווינד!

* * *

איך האב נעבעל לייעב
 אויפ'ן ים געדיכט;
 ס'ווערט אין מיטען טאג
 אויס מיט שיין און ליכט.
 פליהען זיי ארום
 די מאטראסען שנעל,
 זוכען זיי א ליכט,
 ווערען זאל עס העל.
 איז אומזיסט די מיה,
 ווייסען זיי ניט ווי —
 פינסטער... קאלט און טריב... — —
 איך האב נעבעל לייעב!

* * *

איך האב לייעב דעם ברעג
 וואו די שיף קומט אָן;
 אין דעם נייעם לאנד
 וועל איך וואונדער טהאָן.
 איך בין דאָך נאָך פריי,
 דאָ נאָך אומבעקאנט.
 וועל איך זיין אליין,
 וועל איך לעבען שעהן
 ביז די ווייטסטע טעג — —
 איך האב לייעב דעם ברעג!...

*

*

מיין קינד געווען איז קראנק און בלייד
 נאָר זיס און ליעב און צארט און ווייד,
 איך האָב מיט איהר קיינמאָל געהוילעט,
 איך האָב זי נאָר צו זיך געטוילעט.

געטוילעט צארט ביי טאָג, ביי נאכט,
 ביז וואָן איך האָב זי געזונד געמאַכט,
 און ווי זי איז געזונד געוואָרען,
 זייט דאמאָלט האָב איך זי פערלאָרען.

אויף קארטאול

(אויף וואך)

...און ווערט דער הימעל פינסטער, שווארץ

בעדעקט מיט וואַלקענס פול, —

א, דאן בעדויער מיד, מיין פריינד:

איך שמעה אויף קארטאול!...

און גיט דער דונער הויך א קלאפ

עס ציטערט אזש דיין הויז —

א, דאן בעדויער מיד, מיין פריינד,

און לאז א טרעהר ארויס...

א, דאן בעדויער מיד, מיין פריינד,

און זאג מיט מיטלייד פול:

„ווי שרעקליך איז אין דונער, בליץ,

צו שמעהן אויף קארטאול!“...

און גיעסט דער רעגען האסטיג, פלייצט,

דו לויפסט אהיים זאפארט —

א, דאן בעדויער וויעדער מיד:

איך ריהר מיד גיט פון ארט;

בעדויער מיד, מיין לעבער פריינד:

דו זיצסט שוין אויף דיין שטול, —

דער רעגען נעצט און ווייקט מיד אויס:

איך שמעה אויף קארטאול!..

און יאָמערט דאָרט דער ווײַנד בײַ אײַך,
 און רײסט מיט גוואַלד די טהיר,
 און פײַפט, און קנאַקט, און יאָמערט ווײַלד, —
 אַ, דאָן בעדויער מיך:

. דאָן פֿלאַצען דעמבעס אויף אײַן וואַלד
 און חיות פֿאַלען פֿול, —
 אײַך אײַנער שטעה נאָר אונבעוועגט:
 אײַך שטעה אױף קאַראָל! ...
 קאָונא, 1895

צױם רייכען ברודער

דו האָסט פֿערגעסען דעם ברודער'ס נױט,
זיין עלענד און זיין פיין.
און ווען ער איז געזעסען אָהן ברויט
האָסטו געטרונקען וויין.

און ווען ס'האָט ביי איהם אין פאָדוואָל
ס'לעמפּעל גערויכערט די ווענד,
האָט דעמאָלט ביי דיר אין דיין זאַל
צעהען בליטצ-לאָמפּען געברענט.

און ווען ס'האָט דער פראָסט געקנאקט
און ער האָט געציטערט פאר קעלט,
האָסטו די קאמינעס מיט האַלץ געפאַקט
און שעלמיש געלאכט אויס דער וועלט.

און ווי נאָר ס'איז געקומען דער מאי,
האָסטו שוין אין וואַלד זיך געקוויקס,
געלענען אויפ'ן גראָז, געפיהלט זיך פריי,
און איהם האָט די לופט דאָ געשטיקט...

צ ו...

ווי פדיש דו ביזט און ווי געזונד !
 עס וועהט פון דיר דער דופט פון לעבען,
 און זיצסטו, מיידעל, מיר דערנעבען
 פעהיילט זיך יענע אלטע וואונד !

א, יענע וואונד, וואס האט געמאכט
 דאס קליינע מיידעל און די שוואכע,
 וואס האט געפילט מיין הארץ מיט ראכע
 און האט פערקעהרט מיין טאג אין נאכט.

איך לעהן מיד אהן אן דיר און ווייס —
 עס קעהרט זיך אום דער אלטער שאַדען
 און ס'האט די וועלט צוריק א באַדען
 און קענסט נאך ליעבען וויעדער הייס.

די ערשטע טעג

די ערשטע טעג האָב איך געמיינט
 אז דער הימעל פאלט אראָב,
 און ער טרעפט מיר גלייך אין קאָפּ, —
 א, ווי האָב איך דאָן געוויינט!

דו ביזט אלץ ניטאָ... פערטראכט
 געה איך אום, פערקלעמט, פערבענגט,
 דאָך דער הימעל רוהיג הענגט
 און עס דאכט מיר, אז ער לאכט...

איך זיין...

(נאך קנוט האמסון)

1.

איך זיין און איך גריבעל און קען ניט פערשטעהן:
דער קארען פערשניטען, די בלעטער צושאטען,
און אלץ, וואס אין זומער געבליהט, איז צוטראטען.
דאס גראז האט געגרינט נאך כדי צו פערנעהן —
איך קען ניט פערשטעהן!

דאס גראז האט געגרינט, כדי היי ווערען שפעטער,
דאס קארען — צו שטילען דעם הונגער און נויט,
די בלעטער — צו קיהלען אין ברענענדען וועטער —
און מיר האבען פריידען געבליהט אזוי רויט
און זיינען איצט טויט!

2.

גאט שטראף דיר, אלווידע.
 דו האסט גערויבט מיין גליק
 און האסט געפיהרט מיר בלאַנזשענר.
 און געהמסט דיין וואָרט צוריק.
 אַ ווייטער וועג ערווארט מיר צינד,
 דאָרט שיינט קיין זון, דאָרט וויינט דער ווינד —
 גאט שטראף דיר, אלווידע.

גאט בענש דיר, אלווידע,
 פאר יעדען אויגענבליק.
 דו האסט מיר פיעלע נעמען
 גערופען, אויך דיין גליק.
 דו לאָזסט מיר אין דיין האַרץ אריין
 און ביזט אַ ווייל געוועזען מיין.
 גאט בענש דיר, אלווידע!

די עלטער

ווי עס טהוט דאָס הארץ מיר וועה,
ווען איך זעה דעם אלטען אידען
און זיין טריעב־פערלאָשען בליס,
און זיין פנים בלאס און מידען.

אַכגעשטופט דאָס וועלטעל שווער,
ווי אַ פול־געפאָקטען וואָגען;
נאַכגעגאָנגען און געשטופט,
ווי די כוחות פלעגען טראָגען.

איצטער איז ער אלט און שוואַך,
אויס אמונה, אויס בטחון,
און דער וואָגען סקריפעט שווער,
און די רעדער באלד צובראַכען...

צום איינזאמען

וואו דו קומסט — ביזטו קיין היגער,
וואו דו קומסט — ביזטו א גר;
ביזט פאר אלע בעסער, קליגער
און דאס וועט דיר אויסגעהן שווער.

דען די וועלט האט פיעל מדינות
און פיעל מעגשען און פיעל שפראך,
דאך דיין זעעל האט איהרע מינעס
און דאס איז די שעהנסטע זאך.

זאל מען לאכען, זאל מען שפעטען,
זיי ניט ביזן, צוריק ניט שעלט!
לאז דיין שפאך נאך ניט פערטרעטען,
נעה און בלייב אליין א וועלט...

* *

*

קוק דעם אומגליק אין די אויגען
מיט א שמייכל אויף די ליפען.
זאל ער זעהן דיין מוט און כח,
זאל ער זעהן דיין שטאלץ.

זאל איהם טרעפען דייןע בליקען.
זוי די פוילען פון דעם בויגען
אויפ'ן ברייטען, ווייטען שלאכט־פעלד
אין דעם שונא'ס ברוסט!

און ענטלויפען זאל דאָס אונגליק
צו דער נאַרישער השגחה,
און זיך קלאַגען א פערשעמטער:
א, דער מענש איז שטארק!

דאָס בוימעלע

אַט שטעקט דאָרט א בוימעל
נאָר עלענד אליין;
דעם ווינטער דעם גאנצען
אזוי וועט עס שטעהן.

עס וועט איהם פערשיטען
אַהן מיטלייד דער שניי —
איך קוק אויף דעם בוימעל,
און ס'טהוט אזוי וועה.

און ציהען זיך, ציהען
דער ווינטער וועט לאנג,
אַהן ווארימע שטראהלען,
אַהן פייגעל-געזאנג.

ארום ווי א חורבן
אלץ נאקעט און בלוז,
דער ווינד נאָר וועט רוישען
און ליארמען ביז...

איך וואָרף צו דיר בוימעל,
מיין פייכטליכען בליק:
צי וועל איך דיר טרעפּען
אין זומער צוריק?..

דער צופריעדענער

איך האָב ניט, ווי שלמה, געהאט טויזענד פרויען,
 (דאָס וועט איהר, איך גלויב, אָהן א שבועה מיר טרויען).
 און מעג ווי פערדריסען און מעג זיין ווי שאדע —
 קיין גערמנער, פאלאצען פערמעגט ניט אוודאי.
 איך האָב ניט קיין קנעכט און קיין שאָף און קיין רינדער,
 איך האָב ניט געהאט עס און האָב ס'ניט אַצינדער.
 און טאָמער איז אייך אַט דאָס אלעס נאָך וועניג —
 נו, ווייסט נאָך: כ'בין קיינמאָל געוועזען קיין קעניג.

נאָר וואָס-ושע? וואָס שמירט מיר, וואָס האלט מיר ביזן לעבען?
 איך האָב א שולמית איין קוש נאָר געגעבען —
 און פרעמד קלינגט מיר איצט שוין דער הבל הבלים.
 און ס'וויילט זיך מיר לעבען מיט אלעם בשלום...

זון און פעלד און וואלד

זון און פעלד און וואלד,
און א פויגעלס ליעד —
א, דו טרויריג הארץ,
מיאש זיי זיך ניט!

שטראהל מיט זון צוגלייך,
שטיל ווי בויער זיי,
און צוזינג זיך גלייך
מיט דעם פויגעל פריי !

זעה ארום, ווי מילך,
זיי אויך דו ניט שלעכט —
שווייג אביסעל שטיל :
ס'וועט שוין ווערען רעכט...

ווען דאָס לעבען...

ווען דאָס לעבען איז פערביטערט
און דאָס הארץ הויבט אָן צו קלעמען,
און א טרער אין ד'אויגען ציטערט,
און דערצעהלען — האָסט ניט וועמען.

ס'וועהט א קעלט אויף דעם ירד'ל,
איין — צו וואָס דו שטעקסט זיך צו;
א, מיין אַרים-איריש ליעדעל —
בלויבט מיר דו האָטש, ווארעם דו!

גרינע

1.

מיר זיינען מיט א פרעמדער שיף
 געקומען דא אהער ;
 א פרעמדער קאפיטאן געפיהרט
 האט אונז אויף ברייטען מעער.
 די שיף האט זיך געוויעגט אהין
 און זיך געוויעגט אהער ;
 און האט זי וועמען איינגעוויעגט —
 האט ער גע'חלום'ט שווער.

2.

א נייע לאנד, א פרעמדע לאנד —
 ווער זיינען דאָרטען זיי ? — —
 ווער ס'האָט א ווייב געלאָזט אליין
 מיט קליינע קינדער צוויי.
 א גערטענדעל, א שטיבעלע,
 א טאטען, ווייס ווי שניי...
 און ס'האָט דאָס הארץ ביי איטליכען
 געדריקט אן אנדער ווייט...

3.

ווי לאנג וועט געהן די שיף, ווי לאנג?
האָט יעדער שטיל געטראכט.
געפרעגט ביי איין מאַטראָז, האָט ער,
אַ פרעמדער, זיך צולאכט.
געביטען האָט אַ נאכט דעם טאָג,
דעם טאָג — אַ שוואַרצע נאכט,
ביז וואן דער פרעמדער קאפיטאן
האָט אונז צום ברעג געבראכט...

4.

בעגעגענט האָט אַ פרעמדער אונז
 און שטרענג געפרעגט: געזונד?
 און האָט בעטראכט אונז יעדערן,
 ווי מען בעטראכט אַ הונד.
 געקוקט אין ד' אויגען, און אין מויל,
 בעטראכט אונז מיט אַ גרונד — —
 וואָלט ער געקוקט אין הארצען נאָך, —
 וואָלט ער דערזעהן — אַ וואונד...

5.

מיר האָבען זיך די הענר דערלאנגט
און זיך צוועגענט שטום...
וועט מען זיך ווען בעגעגענען
אין יאָהרען לאַנג אַרום?...
פון ווייטען האָט די שטאָדט געראַהט,
נעשראַקען מיט איהר ברום...
און צווישען צעהנדליג שפראַכיגע
גענאנגען זיינען מיר שטום...

בונמע ליעדער.

א תפלה

נאָט העלף זיי, די מענשען, מיט פליעגעל,
וואָס שטאמען פון העכערער פרייד;
א, שענק זיי די פרייהייט אָהן רינגעל,
בעהיט זיי פון נעצען פון נייד.

זיי זיינען פון פרייהייט די טרעגער,
די טרעגער פון אייביגען ציעל;
בעשיץ זיי פון נעצען און יעגער,
וואָס לויפער'ן אויף זיי אזוי פיעל!

און קענסטו פון שלעכטס זיי ניט שיצען —
די רשעות איז שטארק אזוי, פרעד! —
דאָן שיק אויף זיי דונערן, בליצען
און זייערע פליעגעל צוברעד!

און זאָלסט זיי אין אבגרונד ווארפען,
וואו טויט איז און חושך און קעלט,
זיי זאָלען ארומגעהן ניט דארפען
פערבענקטע נאָך דיר, אויף דער וועלט! ...

מאָדערנער ראָמאַנע

אין קאפּע-הויז ביי אַ טישעל
האַבען זיך צוויי שיד צורעדט!
איינער מיט א שפיץ א ברייטען
און דער צווייטער שמאַל און נעט.

זאָגט דער ברייטער שפיץ: העי, קלאַרע,
ווען זשע וועסטו קומען פאַרט?
איך האָב שוין בעשמעלט א צימער
אין א שעהנעם שטילען אָרט.

טרעט צוריק דאָס קליינע שיכעל
אויפ'ן ברייטען שפיץ נאנץ מילד:
„פאַרויכטיג — ער קען נאָך מערקען
און קען ווערען ביז און ווילד“.

ענטפערט אָב דער שוך דער ברייטער,
טרעט דעם קליינעם שוך ביז וועה:
„האָב נישט מורא פאַר דיין שומה —
זעהסט נים ווי ער טרינקט דעם טעע“.

וויינט דאָס שמאַלע נעטע שיכעל,
דיהרט דעם ברייטען שפיץ קוים אָן:
„איך בין כלומר'שט, דאָך פּערהייראט,
וואָס-זשע, לייעבער, קען איך טאן?“

און דער ברייטער שוך ער שמייכלט
און ער דריקט דאָס שיכעל שטארק :
„וועסט דעם אלטען נאָרען זאָנען,
דארפסט געהן איינקויפֿען אין מאַרק“.

ווילינט איין דאָס קליינע שיכעל :
אלעס איז שוין אַבגעמאכט,
און פון שעהנע ליבעס-גליקען
ליענט עס אונטער'ן טיש און טראכט...

און פערזינסענדיג אין טרוימען
האַט דאָס שיכעל זיך פֿעראירט
און דעם שוך פון אייג'נעם מאן נאָר
האַט עס ליבעליך אָנגעריהרט.

און זי האָט זיך שטארק ענטשולדיגט
מיט אַ העפֿליך-זיסען נויג :
„אָד, פֿערצייה מיר, כ'האַב אוראי,
אָנגעריהרט דיין היהנער-אויג!...“

איך פיהל

איך פיהל, ווי אן אדלער אין שטייג —
 איך ווייס, אז דער אייזען איז דיק,
 און זוד שוין קיין וועג ניט צוריק!
 קיין נס וועט זיך ווייזען
 דורך גראטעס און אייזען — —
 איך פיהל עס און זעה עס און שווייג!

שטערען

עס זיצען אלע שטערען פעסט אין הימעל
און זיינען מיט דעם פלאץ אזוי צופרידען.
און לויכטען אזוי רוהיג און בעזעסען
און פלוידערן געמיטליך איינער מיט'ן צווייטען.

זיי פלוידערן פון נאָט דאָרט אינוועניג אין הימעל
פון זייער האַרץ, דער אלמעכטיגער, גרויסער,
וואָס איז דאָך אזוי לייטזעליג און גיטיג
און האָט אויף אייביג זיי געשענקט דעם הימעל.

געשענקט! זיי דארפען בלויז איהם שירה זינגען:
דאָס איז דאָך אזוי גרינג: בלויז דריי מאָל קדוש זאָגען.
דערביי זיך עטוואָס דרעהען, בוקען מיט הכנעה
און נאָכדעם וויעדער רוהען שטיל אין לעערען הימעל.

וואָס האָט עס פאר א ווערט פאר גוטע, שטילע שטערען!
דאָס דרעהען זיך — דאָס איז דאָך זייער גורל
און וויל זיך איינער ניט מיט אלע גלייך זיך דרעהען
דאן פאלט ער טיעף אין תהום!

אך, פון'ם פאלענדען שטערען
לאכען אין הימעל די שטערען.
זיי לאכען קוים — קוים און ניט פיעל
און ווערען גלייך שטיל.

זיי זיינען ניט ווייט דאָך פון בורא,
 זיי לעבען דאָרט אלע אין מורא...
 נאָר פאלט ווען א שטערען אראָב
 זיי שאַקלען דאָן צו מיט'ן קאַפּ.

און הויבען זיך באלד אָן בעוועגען
 און פאַרשען פון בורא די וועגען,
 און ברומען דאָן קרוש נאָך מעהר
 פאר גאָט, זייער אייביגען הערר!

שבת אבענד

(א תוימיש בילד).

שבת אבענד, חצי חודש —
די לבנה א פערציערטע
בלאנדזשעט אום אין מיטען הימעל,
ווי א מיידעל א פערפיהרטע.

שפעט... דאך ביילקע קען ניט שלאפען.
ווי א טורמע איז דאס בעטעל,
און דערצו נאך הערט זי שפיעלען —
ס'איז א חתונה אין שטערטעל.

ווי די פיעדעלע צוגיעסט זיך,
דינגט אין שטוב דורך לאַדען-שפאלטען;
ווי די טענער רופען, ציהען
און זי קען עס ניט אויסהאלטען..

ס'איז דאס לעבען גראַה — אן אומעט!
און א שמחה אזוי זעלטען;
און די פיעדעלע דערצעהלט איהר
פון נאָר אנדרע ווייטע וועלטען.

שטיל אין שטיבעל, אלע שלאפען;
קיינעם קען די פיעדעל שטערען,
אויסער ביילקען ווייכט דער חלום —
און דאס פיעדעל וועקט בעגעהרען...

ווארפט פון זיך אראפ די קאלרע
און צושפרייט די הענר, ווי פליעגלען;
זי וואלט ערגעץ איצט געפלוניגען;
נאר די טיהר איז פעסט אויף ריגלען...

א דיכטער'ס חלום

ר'טרוימט ביינאכט אין שלאף אין זיסען.
אז ער האלט אין האנד א פיעדעל
און ער שפיעלט אויף איהר א ליעדעל;
און די טענער ניסען, פליסען.

און דער דיכטער ווערט בענייסטערט
פון זיין אייגנעם זיסען שפיעלען.
פון ערהאבענע געפיהלען —
און א סטרונע ווערט צוריסען!

ס'פלאצט א סטרונע פאר התלהבות!
דאך דער דיכטער שפיעלט נאך מעכטיג;
טענער פליסען ריין און פרעכטיג —
נאך א סטרונע איז צוריסען.

בלויז צוויי סטרונעס איהם געבליעבען.
וועט ער שפיעלען אויף די צוויי נאך:
איינע ליעבע, איינע וועה נאך,
ביז — איין סטרונע איז געבליעבען!

בלויז איין סטרונע. דאך עס שפיעלט נאך
און דער ניגון סלינגט און גילט נאך:
ביז די לעצטע הויבט אן פלאצען
און עס הילכט בלויז פויק און טאצען...

אויף יענער זייט ים

(מלחמה-ליעד)

אויף יענער זייט ים —
ווי שרעקט עס און שרעקט;
דאָרט שטעהען די טישען
פון לאנג נישט געדעקט.

דאָרט סקריפען די וויענען
און ווארפט זיך אום —
דער מאמעס אַ ניגון
איז לאנג שוין דאָרט שטום.

אויף יענער זייט ים —
דער פחד ער שאלט!
אין הייזער די אויווענס
זיי זיינען לאנג קאלט.

און הייבט דאָרט א העלצעל
ווער אויף ווען אין נאָס,
עס ברענט ניט, עס ברענט ניט —
פון בלוט איז עס נאָס!

אויף יענער זייט ים
לויבט לאמפ נישט און ליפּט,
עס פינקלען בלויז אויגען
פון חונגערס געזיכט...

קיין ליכט און קיין פויער
אין קיינעמס געצעלט;
אויף יענער זייט
פערלעשט זיך די וועלט...

אייביגע זוכער

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען“
 דערזעהלט די באַכערס האַבען אונז גאָר לאנג —
 די מעשה'לעך זיי זיינען לאנג, שוין לאנג פערנעסען.
 דאָך זעהען מיר גאָר יענעם אַלץ אין גאנג...

„איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען“ —
 (בעהאלטען ליענט דעריין א טיעפער זינן!)
 ער האָט געזוכט, געזוכט דעם וועג און ניט געפונען
 און איז געגאנגען ווייטער, ווייטער, אַלץ אהין!

און יעדער העלד פון יענע מעשה'לעך די אלטע
 — געווען איז ער א בעטלער, צי א האָר —
 איז ער געגאנגען און געגאנגען, און געגאנגען —
 (ווי קלינגט דאָ טיעף און שעהן דעם זוכער'ס צער!)

„איז ער געגאנגען און געגאנגען און געגאנגען!“ —
 מיר געהען אלע מיט מיט יענעם אלטען העלד!
 ווער ס'זוכט און זוכט א פאלאץ ערגעץ אונטער העהלען
 און ווער א קליינע שטיבעלע אין פעלד...

די ביבעל

(אין קריגס-צייט)

ס'ליענט טרויריג די ביבעל ביי מיר אויף מיין טיש.
 איך שעם מיך צו געבען עס צערטליך א מיש,
 אזוי ווי מיין שטייגער אין פאָריגע טעג,
 ווען מענש איז געוועזען נאָך מענש אין זיין וועג!

ס'ליענט טרויריג די ביבעל, געבונדען אין שוואַרץ
 און שענע געפיהלען — געבונדען אין האַרץ...
 אַך, אלץ, וואָס געווען אזוי טייער און גרויס,
 ווי שפּל און קליין קוקט עס איצטער מיר אויס!

איך עפען די ביבעל, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין!
 אַך, אפשר געפין איך א טרויסט צו מיין פיין!
 דאָ האָבען נביאים בעגייסטערט גערעדט,
 מיט לייענע און האָפּנונג די הערצער גענלעט!

איך עפען עס אויף און זאָל נעהמען אן ענד!
 (ניט ציטערט דערביי מיינע ארימע הענד!)
 „והיה באחרית“ — א „קינד מיט א שלאנג“ —
 אַ, הייליגע ווערטער, ווי לעער אייער קלאנג!

„און שווערדען פאר אקערס“ — אַ, הער אויף, אַ האַלט,
 פעררוק אין א ווינקעל די ביבעל, בעהאלט.
 דו הערסט ווי פון אבגרונד דער טייוועל ער לאכט:
 מען האָט אלע אקערס פאר שווערדען געמאכט!...

די צווייטע געליעבטע

די צווייטע געליעבטע איז פונקט ווי דאָס ליכט
פון דער זון אין אַ לאַנד אין אַ נייעם; די שטראַהלען
האַלובען און צערטלען און ציהען זיך, פאַלען
און קושען דיין בלאַסען און דורשטיג געזיכט.

דאָך געהסטו דערצאָרענט אַרום אין געהיים...
די היימישע זון דאָרט איז וואַרימער, פרישער,
דער שטראַל איז דאָרט פריינדליכער, האַרציגער, זיסער,
און בענקסט אלץ צו יענער, דער ערשטער — אַ היים!

קרעלען

כ'זעה א מיידעל — טראַגט זי קרעלען.
 הויבט זי אָן מיר שטארק געפעלען...
 קרעלען האָט אויף זי געטראָגען
 און עס הויבט דאָס הארץ אָן נאָגען.

ליעבסטע! אדך ווי וואָלט איך וועלען.
 זעהן דיר איצט אין יענע קרעלען.
 און עס דינען טרערען מיינע
 נרויסע, ווי די קרעלען דיינע!...

ח ר ט ה

און וועסטו חרמח נאך האַבען
 און קומען צוריק,
 דאן וועל איך מיין צאָרען בעגראַבען
 און נעהם אויף דאָס גליק!

איך וועל דיד ניט פאַרשען, ניט פרעגען —
 ס'איז אלץ, ווי א ווינד;
 נאָר דו זאָלסט זיך אויך ניט דערוועגען,
 מיך פאַרשען, מיין קינד.

מיר וועלען בעל-תשובות גלייך ווערען
 און וויינען זיך אויס,
 און גאט וועט אונז ביידען דערהערען —
 זיין רחמים איז גרויס...

די ערשטע גראַהע האָר...

די ערשטע גראַהע האָר האָט מיך דערשראָקען:
א, מיינע האָר!
ווען היינט איז איינע נאָר,
וועט מאַרגען, — ווינד און וועה, —
שוין גראַהע ווערען צוויי,
און איבערמאָרגען — דריי,
און נאָכדעם איז פערביי,
מיט מיינע שוואַרצע לאַקען!...

קום!

קום מיר וועלען געהן צו די ליידענדע,
האָב ניט קיין מורא פאר זיי;
מענשען דאָרט זיינען די בעסערע,
שעהן גלאַנצט אין ד'אויגען דער וועה.

ס'גלאַנצען דאָרט אויגען ווי שפיגלען,
שפיעגעלט זיך אב יעדער לייד...
וועסט דאָרט צום לעבענס פערפלאַנטערניש
ניכער געפינען בעשייד.

קום, מיר וועלען געהען צו די ליידענדע,
אומעטיג איז סיי ווי סיי;
זוכסט דאָך דיר וועגען אלץ נייערע —
ליידען — נאָר זיי זיינען ביי!

דאס לעבען רופט

דאס לעבען ציהט, דאס לעבען רופט
מיט שטימען אלערליי.
אין יעדען רוף, אין יעדער שטים
קלינגט אפ א פרעמדענס וועה...

דער וועג צו גליק, דער וועג צו פרייד
איז ערגעץ דא, נעוויס;
דאך מוזסטו פרעמדענס גליק אין נאנג
צוטרעטען מיט די פיס.

עס איז א שאך דעם צווייטען'ס גליק,
דאס גליק פון אר'מע לייט,
וועל איך מיר אויסקלייבען א וועג
פערווארפען, און א זייט...

איך וועל מיר געהן אליון, אליון,
פון ווייטען — נאָהענט זיין;
וועל איך דערזעהן א גערטענדעל
וועל איך אין איהם אריין..

אָה, שטאַלצעס האַרץ מיינס...

(צוישטאַטיוו).

אָ שטאַלצעס האַרץ מיינס, גענוג זיך צו שעמען!
א סוף און אן ענדע!
און דאָס, וואָס דו האָסט פאר אן אמת געהאלטען
איז איצט א לעגענדע!

אזוי פיעל בעגעהרען, אזוי פיעל פערלאנגען
און גאָר נישט געקריגען,
און פון דיינע ווארהייטען אלע איז איצטער
געבליעבען איין ליעגען...

און אלע די זונען, וואָס האָבען געלויבטען,
זיי זיינען פערגאנגען;
און אלע די שטערען, וואָס האָבען געוואונקען —
מיט וואַלקענס פעהאנגען!

און וואָס וועט דיר העלפען פערמאכען די אויגען
און וויעדער זיך קליגלען? —
דו זעהסט דאָך, דער אדלער אליין איז פערבלוטטיגט —
צובראָכען די פליעגלען!...

ביכער

די ביכער זיי בלויבען אונז איינציג.
ווען פריינד און געליעבטע פערלאזען,
ווען וויינדען פון איינזאמע וועלטען
אין צימער מיט קעלט צו אונז בלאזען.

די ביכער געשריעבען אין פראנצ
זיי ווערען גלייך אונזערע ברידער,
אויף שוועסטער בעקומען מיר דעמאלט,
דאס זיינען די ביכער מיט לייערער.

ס'איז דא צווישען זיי גאר פערשיעדען.
די ברידער און שוועסטער — א מענגע!
א טייל זיינען הארציג און טרייסטענר,
א טייל מאכען פארווארפען שטרענגע...

א טייל זיינען יונגע, נאך קינדער,
און פילען דאס הארץ אן מיט גלויבען.
א טייל זיינען רייך און זיי שרייבען
אונז אב א ירושה דארט אויבען...

בירגער

מיר לאכען פון בירגער, געוועהנליך,
און קוקען אויף זיי מיט פעראכטען,
ווי גראַה און געמיינ און ווי קליינליך
דאָס לעבען ביי זיי מיר בעטראכטען.

דאָך בלאַנדזשענד ביי נאכט ווי געשפּענסטער,
אין דונקעלע איינזאמע גאסען,
מיר קוקען אריין אין די פענסטער
צו יענע פון וועמען מיר שפּאסען.

אין צימער לויכט פרעהליך דאָס פייער,
אַ טאָכטער זיצט יונג ביי דער פּיאנע...
און דו, אַ, דו קלוגער, דו פרייער,
ביזט דעמאָלט די בירגער מקנא.

צום אלטען יאָהר.

1.

פֿערגאנגענער יאָהר, נעהם דאָס פֿעקעל,
 די בלוטיגע קליידער נעהם צו;
 שוין גרייט איז די פֿוהר מיט'ן גלעקעל
 און פֿאַהר שוין, און לאָז אונז צו רוה.

ווילסט זאָגען וואָס, ווילסט זיך געזעגענען,
 מען דאַרף ניט... מיר קענען דיר גוט...
 און וועסטו דאָס ניי יאָהר בעגעגענען —
 נעהם לינקס! ניט פֿערשפּריץ איהם מיט בלוט...!

2.

דאָס „שטוב מיידעל“

(פראגמענט פון אַ פאָעמע)

פון פינף געריכטען איז דער מיטאָג,
 ניט רעכנענדיג קאָמפּאָזיט צו לעצט —
 און עסט איהר אָפּ, דאן בלייבט איהר זיצען
 און גענעצט אויס: וואָס טהוט מען יעצט?

דאָס מיידעל נעהמט פון טיש אַרונטער,
 זי איז דאָס שעהנסטע אין אייער הויז:
 צוויי אויגען שוואַרצע, האָר ווי סאַמעט
 און בענקשאפט קוקט פון איהר אַרויס...

זי בענקט אהיים צו טאַטען, מאמען,
 די בענקשאפט פיהלט זי שטארק און טיעף,
 און ווען איהר חראָפּעט נאָכ'ן מיטאָג
 דאן זיצט זי שטיל און שרייבט אַ בריעף.

איך קום אמאָל צו אייך, בעזוכען,
 איך שמייכעל צו; וואָס קען מען טהאָן?...
 איך פרעג מיר נאָך אויף אייערע קינדער,
 וואָס געהען מיר די קינדער אָן?

איחר נעחמט מיד צו גאר נוט און פריינדליך.
און פרעגט מיד אלץ: וואס וויל איד גאד?
איד וויל דאס זיסע ליעבע מיידעל —
בעפרייען זי פון שווערען יאָר.

אין דער רוישענדער גאס

1.

א מענש איז געגאנגען אין רוישענדער גאס
 און טרערען זיי זיינען גערונען
 און טרערען זיי זיינען געפלאסען:
 פאר וואס? אה, צי האט ער די פרייד נישט פערנוגען.
 צי האט איהם פערדראסען
 די פרייד פון די מענשען? צי טראגט ער דען האס?..
 אה, וואס איז דער מעהר
 מיט דעם ארימענ'ס טרער?...

אה ניין, ניט דערפאר זיינע טרערען—פערטעהרט!
 עס איז עפּים אנדערש די סיבה!
 אה זאלען די מענשען דא פרעהלאך זיך הוליען—
 ער טראגט צו זיי אלעמען ליעבע
 און האט נישט צו וועמען זיך טוליען!
 ער בלאנדזשעט ארום שטילערהייט,
 זיין טרער איהם בעגלייט!

דאָס הייזעלע

ס'איז געווען א הייזעלע
נידעריג און קליין ;
דאָך פערמאָנט דאָס הייזעלע
האַט אזוי פיעל חן.

ס'האַט געדאכט זיך, אז עס לעבט,
רעדען אויך געקאָנט...
נאָר געשוויגען אלע מאָל,
קיין זאך ניט געמאָהנט!

ס'דאַרף א הוט דאָס הייזעלע:
ס'דאַרף א נייעם דאך,
ווייסט עס אַבער, ס'איז ניטאָ
שווייגט עס, ווי קיין זאך!

ניעסט דער רעגען, ליידט עס שטיל,
ס'הייזעלע איז קלוג...
שטעלט מען אויפ'ן בוידעם אָן
עמערס, טעפ גענוג...

אויך די פענסטערלעך צום גאס,
פונקט ווי אויגען צוויי,
קוקען אלט און מאנכע שויב
פעהלט שוין לאַנג אין זיי ;

שויבען פעהלען און עס דאכט,
 ס'הייזעלע איז בלינד,
 קלעפט מען מיט פאפיער זיי אויס,
 שפיעלט מיט זיי דער ווינד.

שוואך איז אויך א מאנכע וואנד,
 שוואך איז אויך דער גרונד,
 שיט מען זיי מיט פריזבעס אָן,
 ווערט'ס צוריק געזונד.

און עס לאכט דאָס שטיבעלע,
 ווייס פון עלטער ניט,
 און פון שטארבען טראכט עס ניט —
 שטארבען — גאָט בעהיט!

פריהלונג קומט — דאָס הייזעלע
 ווערט ווי יונג צוריק;
 ס'קומט א פויגעל פון דער ווייט,
 פויפט: טשיריק, טשיריק!

און דאָס הייזעלע עס קוועלט,
 נעהמט איהם פריינדליך אויף —
 אויפ'ן דעכעל אויפ'ן שפיץ
 זעצט ער זיך ארויף...

און ער זינגט איהר ליעדעלעך
 פון דער ווייטער וועלט
 און דאָס הייזעלע הערט אויס
 און דאָס הייזעל קוועלט...

אין די קינדער-יאָהרען...

אין די קינדער-יאָהרען מיינע
האַב איך קשיות פיעל געהאט,
פיעל געוועזען איז פערבאָרגען,
פיעל פעהוילען און ניט גלאט.

נאָר נישט לאנג זיך אָבגעגעבען,
נישט גענישטערט זיך צופיעל;
שווערסטע קשיות האָט פערענטפערט
מיר דער לייכטער קינדער-שפּיעל.

אויפ'ן הימעל יאָגען וואָלסען,
קליינע וואָלסענדלעך, ווי שניי,
אָך, ווער זיינען זיי, פון וואנען —
און וואוהין פאָרט געהען זיי ?

2.

און עס הויבט מיד און עס טראגט מיד
און איך בין שוין ווייט פון דר'ערד.
נאָר אַט פאקט מיד אַ חבר יאשקע
און איך בין שוין גלייך זיין פערד:

און מיר יאָגען זיך און ציהען
בין אין געסיל ווייט אראָב,
ביז'ן אלטען, בין בית-עולם —
און מיט קשיות — פול מיין קאָפּ:

אך, די אלע, אלע קברים
אזוי אָנגעזעט און פיעל! ...
און מיר בלייבען ווי דערשראקען,
און די הערצער שטעהען שטיל...

אך, ווער זיינען אלע טויטע? —
ס'כאפט מיד אָן אַ שרעק און וועה:
וועלען טאקע פון די קברים
תחית המתים אויפשטעהן זיי?

חבר יאָשקע! נעהם די לייצעם,
נאָמיר לויפען ביז'ן וואַלד;
און איד בין צוריק א פערדעל
און פערענטפערט ווערט אלץ באלד.

פריהלינג אין קריעג.

שוין געלאָזען אלע טייכען
האַכען דאָרט אין לאַנד פון וועה.
וואָס זשע טראָגען דאָרט די טייכען
מיט אַ האַסטיגען געשרעה.

שוין געעפּענט אלע טייכען,
פריהלינג איז שוין דאָרט געוויס,
וואָס זשע ברענגען זיי די מענשען
פון די נאָהנטסטע אַ גערים?

העי, געלאָזען אלע טייכען
האַכען דאָרט אין בלוטיג לאַנד;
פון דעם שטורעמדיגען וואַסער
שטאַרט אַרויס אַ פּוס, אַ האַנד.

אַלטע טאַטעס, אַלטע מאַמעס
געהט אַרויס און וואַרפט אַ בליק:
ס'האַכען אייך די פריהלינגס-טייכען
אַכגעבראַכט די זיהן צוריק...

*

*

*

אין מיין הארצען זינגט א ליעד
 גאר פון צייטען לאנגע;
 טענער שווערע, טענער באנגע —
 הערען קען זיי קיינער נישט!

ווען איד וואָלט עס אויסגעזונגען, —
 אלע, אלע וואָלען הערען,
 וואָלט די וועלט מיט וועה דורכגעדונגען
 און איד וואָלט — גענעזען ווערען...

טרוימעריי

איך בענק נאך אביסעלע שעהנהייט
איך וואנדער און זוף זי ארום;
געשטארבען, פערדארבען די שעהנהייט —
אך מיאוס און טריעב אומעטום!

נון, וועל איך א בורא זעלבסט ווערען.
און שאף מיר די שעהנהייט אליין.
פון ווערטער בעשאף איך בתמלכות,
מיט פנימער — צארט, מלא-חן.

בתמלכות, נאך פיעלע בתמלכות,
און אויגען זיי זאלען זיין בלוי,
און ליפען זיי זאלען זיין ראזע,
און פרישע, ווי בלומען נאך טוי...

איך לאז זיי ניט שטעהן אין מיין צימער,
מיין צימער איז אַרים און קליין!
איך בוי פאר זיי אויס גלייך א פאלאץ,
די ווענד פון געשליפענעם שטיין.

און שפיגלען, געשליפענע שפיגלען,
בעהענג איך די ווענד אלע פיער,
און וואו איך וועל ווענדען די בליקען —
א בתמלכה שמייכעלט צו מיר.

און אויסבעטען וועל איך די דילען
 מיט טעפליכען, אוש פון אריענט,
 און בעט די בת-מלכות זיך זעצען
 און איך — אין דער מיט, אָנגעלעהנט.

און הייס זיי די האָר גלייך צענעהמען,
 די האָר אזוי גאָלדיג, געדיכט,
 און וועל מיך אין לאַקענס פערוויקלען,
 פערבאָרגען פון וועלט מיין געזיכט...

*

*

אין בין ניט קיין אלטינקער מלך,
דאך וואלט איד, ווי דוד המלך,
געוואלט אויך א תהלימ'ל שרייבען,
פאר שפעטערע דורות זאל בלייבען...

און פיעלע בעטריעכטע געמיטער
מיט הייליגע אנגסטען און ציטער —
זיי זאלען עס זינגען, די הארציגע טענער,
און ווערען געלייטערט און שענער...

*

*

*

דו פרעגסט, וואס איך מאך?
 ביטער און שלעכט!
 טריב, איינזאם די נעכט,
 און טריבע די טעג, ווען איך וואד..

ס'איז לויטער פערדראָסיג און לייד,
 און בענקשאפט און צער — —
 און בין נאָך אלץ נאָר
 און גלויב נאָך און זוך נאָך די פרייד!

זיי זיינען ניט ווערט, וואָס איך האָב זיי געליעבט —
 איך האָב זיי געליעבט אזוי שיען;
 זיי האָבען גענאָרט מיר און האָבען בעטריעבט
 און נאָכדעם געלאָזט מיר אליין.

נו, בין איך איצט קלינגער — איך יאָג ניט נאָך זיי,
 איך קען, ווען איך וויל נאָך, זיין האַרט;
 וואָס שרייסטו, מיין האַרץ, וואָס טוט וויעדער דיר וועה?
 דו ווילסט דען צוריק זיין גענאָרט?...

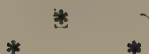
*

*

*

שוין ווידער א פריהלינג מיט בלומען.
 און שלייכט אזוי ווייך, אזוי צארט,
 פונקט וואָלט ער דאָס ערשטע מאָל קומען.
 פונקט האָט ער נאָך קיינמאָל גענאָרט...

נו, שלום-עליכם, דו שליח
 פון זון און פון שטראלען און ליכט!
 א, זיי זיך, מיין ליבער, מטריח,
 ענטפלעק מיר דיין וואָהרען געזיכט...

איך האָב דײַ גענומען צו לייעבען
 אין ווינטער אין קאלטען אין טריעבען:
 געדענקסטו די ערשטע מעג, זיי?
 געבליהט האָט די לייעבע אין שנעע!

געהאָפט, אז דער ווינטער וועט ציהען
 און בוימער און גראַז וועלען בליהען...
 און ווי איך האָב פרייהלינג דערוואַרט
 אזוי האָט די לייעבע פערדארט..

ס'דאכט מיר...

ס'דאכט מיר ס'עפענט זיך די מהיר
און מיין ליעבסטע געהט אריין,
און איך ווארף מיר גלייך צו איהר:
ביזט געקומען, קינד דו מיין!

און די קליינע שטעהט פערשעמט
ווי א גרויסער, שווערער חטא
און זי מורמעלט שטיל, געקלעמט:
זאג מיר, אפשר איז שוין שפעט...

ניין, מיין גוטע, שפעט איז נישט
כ'האב ווי פריהער דיר נאך האלד,
דען די ליעבע אייביג בליהט
און איז אייביג ריין, ווי גאלד...

דאָס צווייגעלע

(פון רוסיש)

אח, דו, ליעבע צווייגעלע,
וואו דען ווילסטו שווימען?
היט זיך פאר'ן בייזען ים —
וועסט אויף איהם אומקומען.

ס'וועלען דיך די פאליעס ווייט
ווארפען אַהן ערבארמען,
ווי מען ווארפט דאָ אויף דער ערד
דעם עלענדען און אַרעמען.

ס'וועט קיין ראנגלען העלפען דאָ,
ביזט אלץ אין סכנות,
שוויים-זשע, צווייגעלע, ווייטער ניט,
האַב אויף זיך רחמנות.

— א, צו וואָס דאָס שווינען זיך,
כ'בין סיי ווי פערלאָרען:
אַבגעריסען פון מיין בוים
בין איך לאנג געוואָרען.

איצטער מעג מיך יעדער וועל
ווארפען הויך און ניעדער,
צוצוואַקסען צו מיין בוים
קען איך שוין ניט וויעדער.

דער פרייער

קיינמאל שרעקט איהם ניט דער מאַרגען.
 נאָר דער היינט איז זיינער,
 זיינע פריידען, זיינע זאָרגען
 זענען העלער, פיינער.

פון א לעבען א גענויסען
 לויפט ער ווי פון פייער,
 וועלען ווינדען האַטש איהם מוידטען. —
 שטארבט ער דאָך א פרייער!...

א פאלקס צוג...

א, ציה זיך, ציה זיך אַריס-פּאַלק,
 א, ציה זיך ווייט און לאנג:
 וועק אויף אין גאס די טויבע לייט
 מיט לייעדער און געזאנג.
 געה דורך די גאס, געה דורך דעם מארק,
 בעווייז ווי אַרימקייט איז שטארק!

א, ציה זיך, ציה זיך, אַריס-פּאַלק
 און זינג און קלינג און רוף!
 פון פיעלע שוואכע, מיעדע לייט
 ווערט א י י ז געזונטער גוף!
 א גוף וואס קעמפפט מיט נייעם קראפט
 און נייע לעבענסוועגען שאפט...

א, ציה זיך, ציה זיך אַריס-פּאַלק,
 דיין צאָרען-ליעד הויב אָן.
 דאס ליעד, וואס האָט געדרימעלט שטיל
 פון לאנגע יאָהרען אָן.
 זינג אויס דיין וועה, זינג אויס דיין האָס
 און זאָל דערמאָנען זיך די גאס...

די לעבענס-האפטע

(פון'ם דייטשען)

אונזער הארץ איז ווי א הארפע.
ווי א הארף מיט סטרונעס צוויי,
אויף איין סטרונע טאנצט די שמחה,
אויף דער צווייטער וויינט די ווייה...

און דעם מזל'ס פינגער שפיעלען
אויף דער הארף די אייב'גע קלאנגען.
היינט א פרעהלעך האַכצייט-ליעדעל,
מאָרגען שטילע גרוב-געזאנגען.

אידעאלען

עס הענגט די שענסטע פרוכט אן בוים
און ווינקט דיר שמייכלענד צו,
דו שטרעבסט צום פרוכט, דאך שטענדיג איז
דער בוים מעהר הויך ווי דו.

און דאך דו שטרעבסט און שטרעבסט גאר לאנג,
ביז וואן דו ווערסט שוין מאט,
דאן פאלען וועט פיעלייכט אויף דיר
פון בוים א וועלקעס בלצט...

צײַם ליעדער.

1896—1901

עס גיעבען אין לעבען...

עס גיעבען אין לעבען
אפט פינסטערע טעג:
דו שלעפסט זיך און בלאָנזשעסט
און ווייסט ניט קיין וועג.

בעגענענסט בעקענטע,
זיי העבען די היט, —
דיין צער אויסצורעדען
דאך קענסטו זיי ניט:

עס ציהען זיך גאסען
און הייזער אַהן א שיער, —
און ווייסט ניט וואו זאָלסטו
אויפמאכען א טהיר.

אַט שטעלסטו זיך נידער,
דו קלינגסט, דאכט זיך, אָן,
נאָך באלד אָבער פרעגסט דו:
וואָס וועסט דו דאָ טהאָן?...

און פיהלסט זיך ווי איבריג,
און בלאָנדזשעסט אַרום,
אַ וועהטיג א טיעפער
אין האַרצען נאָגט שטום.

דאן לייקענסטו צאָרניג
 אין לעבען, אין גליק :
 אין מח פליהט דורך דיר
 א טייך און א בריק...

און לאַזט זיך געהן נישטער, —
 עס טרייבט דיר דער שרעק :
 עס שרעקט דיר דאָס לעבען,
 עס שרעקט דיר זיין ברעג...

צו א געפאלענע פרוי

פייכטע, מאטע, מיעדע אויגען.
 בלייבע באקען — אויסגעצויגען.
 דארע איינגעפאלענע ברוסטען
 מיט א הייזעריגען הוסטען — —
 אויף וואָס טויגסטו יעצט דער וועלט?

שוין פערוועלסט די שעהנע גליעדער,
 און די ליעבע גוט־ברידער
 וועלען שוין צו דיר ניט קומען. —
 יונגע בלומען, פרישע בלומען
 קריגט מען קויפען היינט פאר געלט!

*

*

*

מענשען האָבען טיעפע הערצער,
 אין די הערצער ליעגען פיעל
 שעהנע, עהרליכע געדאנקען,
 ריינעם, ליכטיגעם געפיהל.

נאָר עס קענען א הארץ ניט רעדען
 און עס מאטערט זיך און קוועלט, —
 און דאָס שעהנסטע, און דאָס בעסטע
 בלייבען סודות פאר דער וועלט.

איך זינג מיינע ליעדער אין דונקעלער נאכט, —
 עס האט מיך א קראפט א געהיימע ערוואכט...
 מען שלאפט! .. און צו קאפענס ליעגט שמאטעס א פאק.
 דער זייגער קלאפט רוהיג טיק-טאק און טיק-טאק...
 איך צעהל יעדע שטונדע פון זייגער, וואס שלאגט
 און קוקט אונגעדולדיג אין פענסטער, צי ס'טאגט.
 איך זעה די לבנה, דאס געלע געזיכט,
 ווי טרויעריג לייכט זי, ווי קארג איז איהר ליכט! ...
 מיר דאכט זיך זי ראט מיר: געה לעג זיך און שלאף,
 דער קאפ איז דעם קישען און חלום אהן סוף! ...
 דאך ווייס איך, אז הינטער'ן פינסטערן וואלד
 בעוועגט זיך די זונן שוין, זי קומט אהער באלד!

איך ווארט אויפ'ן ליכטיגען טאג, וואָס וועט קומען
 מיט גאלדענע שטראהלען, מיט בליטהען און בלומען:
 מיט פרישערע לופטען, אין וועלכע ס'וועט קלינגען
 די פרעהליכע ליעדער פון פאלק, וואָס וועט זינגען:
 די פרעהליכע ליעדער, וואָס וועט ניט בעגלייטען
 קיין זיפצען, קיין קרעכצען, קיין קלינגען פון קייטען...

די לופט איז מיר ענג אין מיין צימער
 און פינסטער פון לעמפעל דאס ליכט,
 און פינסטערע שאַטען בעפאלען
 און היללען אין שווארצע מיין געזיכט.
 איך קוק אויף די ווענד פון מיין צימער —
 עס בלאַנזשעט מיין בליק אויף זיי אום;
 וואָס זעה איך? נאָר שאטענס און שאַטענס
 און שטיל איז אזוי אלץ און שטום.
 עס מעהרען זיך שאַטענס און שפּרינגען
 און שטיל איז עס הערט זיך קיין קלאנג;
 אין הארצען הער איך א זינגען,
 א טרויריג-געצויגען געזאנג.
 דאָס זינגט דאָרט מיין יוגענד און קלאַנגט זיך:
 פערטראָגען קען זי שוין נישט מעהר!
 עס ציהט מיר צו ליכט און צו פרייהייט
 און דאָ איז נאָ דונקעל און שווער!...

* *
* .

געה אויף מיין פערלאַשענער שטערען
פון אלטע פערגאַנגענע טעג;
איך געה און איך פאל אין דער פינסטער —
בעלייכט מיר מיין זומפּיגען וועג.
עס יאָגען מיר פינסטערע שאַטען
און שרעקען מיין זעל אין מיין לייב;
געה-אויף, דו פערלאַשענער שטערען.
די פינסטערע שאַטען פערטרייב!
מיין ליעבע און האַפנונג און גלויבען
בעשטראַהל מיר, בעלייכט מיר צוריק...
געה-אויף, מיין פערלאַשענער שטערען,
ערוואַך, מיין פערלאַרענעם גליק!

אין קישען

אין קישען בעהאלט איך מיין פנים,
איך נורע זיך איין טיעף און ווייז;
דער איינציגער פריינד אין מיין לעבען
איז מיר נאָר דאָס קישען אליין.

געפליקט האָט די פּעדערען זיינע
מיין שוועסטער ביז שפּעט אין דער נאכט, —
געפליקט מיט אַ הארץ אַ צופליקטען
אין אומעט און עלענד פערשמאכט,

וואו איז יעצט די שוועסטער פּערוואַרפען,
וואו איז זי? ווער ווייסט וואָס זי מאכט!
דערפאר איז מיר טהייער דאָס קישען,
פייכט מאך איך עס שטענדיג ביי נאכט!...

* *
#

פיעל פינסטערע נעכט האב איך ליערער געשריעבען
און ריימען, ווי גאלד און ווי פעריל געקליעבען.
זיי האבען געלויכטען אין פינסטערער נאכט
און האבען מיין לעבען נישט ליכטיג געמאכט! ...

דער נאכט-וועכטער

שפעט. די נאכט איז קאלט און פינסטער,
טרויעריג און נאס;
אין די הייזער רוהען אלע —
טויט און שטום אין גאס.

עלענד שלעפט זיך גאר דער וועכטער
אויף דער גאס ארום;
אין די שטילע הייזער קוקט ער
וועהמוטיג און שטום.

דאָרט אין ווייכעז, ווארעם־בעמעל
שלאָפט זיך אזוי גוט;
אוי, ווי וואָלטען זיינע ביינער
דאָרט זיך אויסגערעהט!

און ער קלאָגט זיך פאר'ן הימעל:
זעה' מיין טרויער צו:
איך אליין האָב גאר נישט, — היט איך
פרעמדענס גליק און רוה!...

* *

*

ס'בערויבען מיר מענשען, ווי קלוגע, ווי שלעכטע, —
עס איז מיר דאס לעבען פערשטערט!
גערויבט האבען קלוגע מיין גליק דאָרט אין הימעל.
די שלעכטע — מיין גליק אויף דער ערד! ...

דאָס נייע ליעבע ליעד

— „וואָס וועלען מיר טהון אין די שפעטערע טעג,
וואָס וועלען מיר טרינקען און עסען!“
— „א, ליעבסטע, גיט פֿלאַג מיט דיין פראַגע מיך איצט,
איך בעט דיר, דו זאָלסט זיך פֿערגעסען.“

עס האָט מיר געזונגען מיין באַבע א ליעד,
דאָרט וויינט א געליעבטע און בעט:
„אוי, לאַמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפען פון דאָן,
כ'וועל ארבייטען, וואשען האַטש גרעט!“

אוי לאַמיר, מיין ליעבסטער, ענטלויפען פון דאָן.
גרינג וועל איך פֿערטראַגען מיין פיין:
כ'וועל ארבייטען שווער, און וועל שלאָפען אויף
שטרוי —
צוזאמען מיט דיר נאָר צו זיין!“ —

עס שמייכעלט מיין ליעבסטע: דיין ליעדעל איז אַלט,
די באַבע זי איז שוין לאנג טויט,
און איך בין נאָך יונג, און איך לעב, און איך זינג
א ליעד פון דער ליעבע אָהן נויט! ...

דער צוג

איך זיץ אליין, די נאכט איז שפעט —
 עס קלעמט דאָס הארץ און דריקט מיר שווער,
 ארום איז שטיל, נאָר פון דער ווייט
 פייפט אויס דער צוג, איך זיץ און הער.

טרו—טרו—טרו! — ער רופט, ער רופט
 מיין אלט בעקאנטער, ליעבער צוג,
 טרו—טרו—טרו! — וואָס זיצסטו דאָ,
 וואָס ליידסטו דאָ? גענוג, גענוג!

טרו—טרו—טרו—טרו! דו ביזט נאָך יונג,
 דו ביזט נאָך יונג, געזונד און פריי!
 טרו—טרו—טרו! גענוג די רוה!
 טרו—טרו! ... קום, וואנדער אויף דאָס ניי! ...

איך ווייס אַ הויז

כ'ווייס אַ הויז—דאָרט פייפט דער דלות
און אין קויםען וויינט דער וויינר,
און עס שמאכט און מאנגעלט דאָרטען
ס'גרויסע, אָרעמע געזינר.

שוואַרצע, פינסטערע געשמאַלטען —
אויף די באַסען בלוז אַ הויט;
און עס הערט זיך פון די קינדער
ביז אין הימעל קולות : ברויט !

און אַ שכור איז דער טאַטע
פון די קינדער ער ענטלויפט,
לעדיג געהט ער אין די נאָסען
און ער פרעסט נאָר און ער זויפט !

און עס זיצט די שוואַכע מאמע,
אַ דערשלאָגענע אָהן מוטה,
און זי שרעקט די קינדער: שמילער !
ס'געהט דער טאַטע מיט דער רוט !

די אַרימע כלה

עם שלאָפּען אין קליינינקען שטיבעלע אלע,
עס וואכט גאָר די עלטערע טאָכטער — די כלה.
די חתונה דארף ביי איהר זיין גאָר אין גיכען
און האָט גאָר נישט פערטיג געמאכט איהרע ציכען.
עס לויפט דורכען לייווענד די גאָדעל געשווינד,
געדאנקען זיי יאָגען אין קאָפּ, ווי א ווינד:

ווי שווער איז דאָס בעטגעוואנט מיר אָנגעקומען!
עס האָט מיר מיין רוה און מיין שלאָף צוגענומען;
די פערדערען גאנצענע נעכט פלעג איך פליקען —
ווער ווייסט גאָר דעם מזל, ווער ווייסט גאָר די גליקען?
געשאפט יעדעס קישען מיט שווייס און מיט בלוט, —
וועל איך אויף זיי קאָנען האַטש ליגען בערוהט?

אַח, ווער איז מיין זווג? צי קען איך איהם גלויבען?
צי וועט ער דעם שלאָף ביי דער נאכט מיר ניט רויבען?
וועל איך ניט די קישען מיט טהערערען בענעצען
און אפשר אמאָל גאָר אויף ברויט זיי פערזעטצען? —
פערזעטצען, ווי ס'טרעפט אָפּט ביי אונזערע לייט,
ווי ס'טרעפט מיט מיין מאַמען אין ביטערער צייט? !

דער האנדלער

(א זוארשעווער ליעד).

אויסגעטהאָן פון זיך די שאַנד. —
 מיט א זעקעל אין דער האַנד,
 געהט ער אום פון הויף צו הויף,
 הייבט די אויגען אלץ ארויף;
 און ווי טרויעריג ער זינגט —
 איבער'ן גאנצען הויף עס קלינגט:

האנדעל—האנדעל!

זאָגט, — ווער זענט איהר, ליעבער איד,
 וואָס פערצעהלט מיר אייער ליעד?
 „כ'וואוין דאָרט אויף דער סמאָטשע גאָס,
 אין אַ קעלער — פייכט און גאָס,
 מיט א גרויס געזינד!

זומער קומט דאָרט נישט אריין
 פון דער ליעבער זונן קיין שוין,
 ווינטער — בלאָזט דער ווינד,
 כ'געה מיין גאנצען לעבען אום,

מ'הערט פון מיר גאָר, וואו איד קום:

האנדעל—האנדעל!

אוי, איד האָב גאָר ווערטער פיעל,
 דאָך איד טראָג זיי אין דער שטיל —
 קיינער דארף זיי ניט!

ווען איד קום אהיים ביי נאכט
 אָבגעמאטערט און פערשמאכט,
 שיט איד זיי און שיט...

עט, וואס איך זיך פערדרעמט...
האט איהר נישט אן אלטע בעט,
אלטע הויזען, אלטע שידך?
וואס איהר ווילט נאך האנדעל איך —
האנדעל, האנדעל!

* *

*

איך קוק אויף די בערג אויף די הויכע,
 וואָס שטעהען, ווי העלדען אליין;
 א וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה:
 ווי בין איך ענטקעגען זיין קליין!

א וועהמוט נעהמט דורך מיין נשמה —
 עס לויפט דאָך א וואָך נאָך א וואָך:
 ווי קליין גאָר, וועט זיין יענעם בערגעל,
 וואָס וועט מיר פערדעקען דערנאָך!...

אין א גרויסער שטאָדט

איך קען מיר אין ערגעץ
 קיין רוה נישט געפינען:
 עס קלאפען די רעדער,
 עס רוישען מאשינען.

פון טויזענד פאבריקען
 דער רויך און די פארע
 פערשטעלען דעם הימעל,
 פערציהען מיט חמארע.

איך הער נאָר א טומעל
 פון האנדלען פון דינגען, —
 וואו זאָל איך מיר זעמצען
 מיין ליער פאר אייך זינגען?

מיין ליער פון דער ליעבע,
 פון רוה און נחמה,
 וואָס ליעגט טיעף בעהאלטען,
 אין הארץ, אין נשמה! ...?

צום ווינד

אוי, וואָס קענסטו זיך ניט שטילען.
 ווילדער ווינד?
 וועמעס זיפצען, וועמעס קרעכצען
 טראָנסטו צינד?

צי דו האָסט געזאמעלט אלע
 זיפצען פון דער וועלט,
 און דו ווילסט זיי טראָגען, ברענגען
 ביז צו נאָט'ס געצעלט?

און דו ווילסט איהם דאָרטען וועקען.
 שטערען איהם זיין רוה,
 נאָר די שוואַרצע דיקע וואַלקען
 לאָזען דיך נישט צו?

און עס ברענגט דיין ווילדער צאָרען
 פאר וואָס האָט
 פעסט פערשלאָסען זיך אין הימעל
 אונזער גאָט?!...

די שטערען

איך קוק אויפ'ן הימעל ביי נאכט
מיט צעהנדליגער פראנען אין בליק;
די שטערענדליך פֿינקלען און לאכען.
און ענטפערען אָב מיר צוריק:

וואָס פאַרשסטו, דו נאָרישער מענש?
וואָס איז אזוי שווער צו פערשטעהן!
מיר האָבען געלויכטען אזוי
נאָך איידער דו ביזט דאָ געווען.

און ביזטו געקומען, איז וואָס!
מיר לייכטען, וואָס מאכט עס אונז אויס!
מיר ווייסען דיין לעבען איז קורץ —
עס לעשט, ווי א ליכטעל זיך אויס!

און אז דו וועסט שטארבען, אויך דאן
מיר וועלען אלץ לייכטען, ווי פריהר,
און לייכטען אלץ רוחיג און קאלט.
און גאָר נישט גערענקען אָן דיר! —

כ'הער עם זאגען
 לייט און קלאגען:
 „אָח, די אַכנעלעבטע טעג,
 זיי פערשווינדען
 מיט די ווינדען,
 און ניטאָ צו זיי קיין וועג!...“

מיינע אלטע
 טעג די קאלטע
 לעבען אלע, כ'זעה זיי דאָר,
 און זיי ווינקען,
 און זיי הינקען,
 און זיי שלעפען זיך מיר נאָך...“

* *
*

כ'וויל נעמען פון לעבען
דאס אלץ, וואס עס האט:
זיין רוהם און זיין כבוד,
זיין שאנד און זיין שפאט;
די ליידען פון טייפעל,
דעם נחת — פון גאט!...

* * *

איך וויל עס זאל ריהרען
בעשטענדיג מין ברוסט
פון העכסטע געפיהלען,
ביז נידריגסטען לוסט!

ניט פרעג מיך קיין מיינונג,
א, נאר, אויף דער וועלט!
וואו לעבען בעוועגט זיך
אט דארט מיר געפעלט!...

אח, לעבען, אח לעבען,
ווי האב איך דיך ליעב!
און אלץ וואס דו האסט נאך
איך נעהם ביי דיר, גיעב!...

אין וואלד!

קום אין וואלד, מיין ליעבער פריינד,
וואו עס סוד'ען זיך די בלעטער;
וואו עס אַטהעמט פריי די ברוסט,
וואו ערקוויקענד איז דער וועטער.

קום, מיין פריינד! פון שטאָרט ענטלויף,
פון גערירדער, פון געטימעל;
דאָרט אין וואלד איז גרין די ערד,
גרין די ערד און בלאָה דער הימעל.

קום אין וואלד, מיין אַדמער פריינד,
וועסט פערגעסען אננסט און ליידען;
הערען וועסטו דאָרט קיין פאלש:
נור פון גאָט די פייגעל רעדען.

קום מיין פריינד! דו ביזט דאָך קראנק:
מענשען האָבען דייך דערעסען;
דאָרטען וועסט דו זיי ניט זעהן,
און דו וועסט דיין זאָרג פערגעסען!

ה ע ר ב ס ט

דער הימעל איז פינסטער, די ערד זי איז וויסמ, א רענענדיג קאלטינקע טראָפעליך גיעסט. אין לופט, דאכט זיך, הענגט דאָרט א שווארצע קאטעדרע, ס'לעזט עמיץ א לעקציע אויף „בראשית" דער סדרא.

ווי מאכטלאָז, ווי פויל און ווי קאלט איז זיין לעזען:
 „אזוי איז די וועלט פון אמאָל נאָך געוועזען:
 נור תחו ובהו, און לעדיג און וויסמ!" — —
 א רענענדיג קאלטינקע טראָפעלעך גיעסט...

* *

*

מיין פאָלק, איך האָב דיין שווערען מול:
 איך וואנדער זעלבסט, ווי דו, ארום,
 איך לייך, ווי דו, אויך לייך און שאנדע
 און ווער פערפינסטערט, וואו איך קום!

דאָך ביזטו גלייכער — דיין גלויבען
 בעלייכטעט דיר דיין פינסטערן וועג,
 און לאנגזאם געהסטו און געדולדיג
 וועסטו ווען קומען צו א ברעג.

איך האָב שוין אבער אלץ פערלאָרען!
 — מיין פאָלק! ניט רעכען מיר די זינד —
 איך זעה נאָר שוואַרצע וואַלקען יאָגען,
 איך הער נאָר, ווי עס וויינט דער ווינד!...

* * *

*

נישט אלץ האָב איך אייך אויסגעזאָגט
 אין ליעד, אויף דעם פאפיער —
 אוי, וואונדען פיעל פערבאַרגענע,
 זיי ליענען נאָך אין מיר.

זיי זיינען סודות שרעקליכע,
 כ'האָב אייך זיי נישט געטרויט;
 זיי זענען פינסטער, ווי די נאכט,
 און גרויזאם, ווי דער טויט.

א, שטארבען וועלען זיי מיט מיר,
 איך וועל זיי נעהמען מיט —
 און זאָל אפילו פרעגען גאָט,
 איהם זאָגען וועל איך ניט! ...

איך בין קינמאל סענטימענטאל,
 איך בין א זוהן פון וואך,
 ענטציקט מיר ניט פון זונן־פערגאנג,
 און זעלבע זאכען נאך.
 און דער לבנה'ס געלבען שיין
 פערטרוי איך ניט מין הארצענס־פיון.

איך האב קיין גאט צו קניה'ן פאר ציהם,
 דער הימעל איז מיר לעער,
 און גיעט דאס הארץ אמאל א קלעם, —
 דאס אויג איז אהן א טרער.
 איך בין א זוהן פון וואך און שטרענג:
 קיין דומע שטיק, ווען ס'ווערט מיר ענג!

איך בין אן אַרמער מענש פון וואך,
 און דאך, מיין פיעל געליעכטע, דאך:
 כ'נעפין א שטיקעלע פאפיער
 געשריבען לאנג פון דיר צו מיר
 און קען אויף אויסוועניג שוין לאנג —
 ווי ווערט מיר יום־טוב'דיג און באנג!
 און דאס געשריפט צום הארץ איך דריק
 און בענק און וויין פאר וועה און גליק!

*

*

*

דאס שעהנסטע ליעד־געזאנג,
 די שעהנסטע מעלאָדיען,
 ניט זינג ביים בליהען,
 נאָר זינג ביים אונטערזאנג.

דאס בליהען, פריינד, איז שעהן,
 עס זינגט אוו קלינגט אליין!
 דער אונטערזאנג איז וועה און מיד —
 פערזינג, פערקלינג עס מיט א ליעד!

אינהאלט.

ערשטער טייל:

אין מיטען וועג.

7	—	—	—	—	—	—	—	אין מיטען וועג
8	—	—	—	—	—	—	—	דער פערלארענער גלויבען
11	—	—	—	—	—	—	—	הערבסט געדאנקען
12	—	—	—	—	—	—	—	ווער ?
13	—	—	—	—	—	—	—	ווי שטיל
14	—	—	—	—	—	—	—	א ראט
15	—	—	—	—	—	—	—	פלאצונג ווערט דיר אומעמיג
16	—	—	—	—	—	—	—	דריי צייטען
17	—	—	—	—	—	—	—	לעבענס - אנגסט
18	—	—	—	—	—	—	—	צווייערליי צער
19	—	—	—	—	—	—	—	דאס פערשפעטיגטע ליעד
20	—	—	—	—	—	—	—	עס איז געוועזן...
21	—	—	—	—	—	—	—	א ווייטער גליק
22	—	—	—	—	—	—	—	פרייד און טרויער
24	—	—	—	—	—	—	—	אויפ'ן ים
28	—	—	—	—	—	—	—	אויפ'ן וואסער
29	—	—	—	—	—	—	—	דער ניגון
30	—	—	—	—	—	—	—	וועמען ?
31	—	—	—	—	—	—	—	א טראפען...
32	—	—	—	—	—	—	—	קענסטו ?
33	—	—	—	—	—	—	—	מיין בעט
34	—	—	—	—	—	—	—	אין קאפע
36	—	—	—	—	—	—	—	צו מיין גליק

37	—	—	—	—	—	—	דער בוים ביים פענסטער
38	—	—	—	—	—	—	איר האב אין לעבעז...

צווייטער טייל:

פון אייגענעם קוואַל.

43	—	—	—	—	—	—	אני מאמין
44	—	—	—	—	—	—	אויף א פערד א וויסען
45	—	—	—	—	—	—	דער אויוועז
47	—	—	—	—	—	—	ביים גרעניץ
48	—	—	—	—	—	—	צווישען מויערעז...
50	—	—	—	—	—	—	יענע...
51	—	—	—	—	—	—	אין דער היים
52	—	—	—	—	—	—	היימישע טעכטער
53	—	—	—	—	—	—	צו א שולמית
54	—	—	—	—	—	—	אין מינוטעז וויסטע...
55	—	—	—	—	—	—	דער ערווארטעטער מאַג
56	—	—	—	—	—	—	דער טויט פון נביא
58	—	—	—	—	—	—	דער פרעמדער
59	—	—	—	—	—	—	דוד'ס פידעל

דריטער טייל:

ביבלישע מאַטייווען.

63	—	—	—	—	—	—	אין טאל
65	—	—	—	—	—	—	אויף די בערג
66	—	—	—	—	—	—	די בלוטיגע שטאָרט
67	—	—	—	—	—	—	פון ירמיה

69	—	—	—	—	—	—	—	פון קהלת ד
74	—	—	—	—	—	—	—	הוי החוקקים
75	—	—	—	—	—	—	—	דער שומר
76	—	—	—	—	—	—	—	שיר השירים

פיערטער טייל:

גאט און טייוועל.

81	—	—	—	—	—	—	—	גאט און טייוועל
83	—	—	—	—	—	—	—	דעם דיכטערס ירושה
84	—	—	—	—	—	—	—	דער אמת
85	—	—	—	—	—	—	—	צו די הימלען
86	—	—	—	—	—	—	—	די אַרימע
87	—	—	—	—	—	—	—	אין זומער
88	—	—	—	—	—	—	—	דער פויגעל אין שטייגעל
89	—	—	—	—	—	—	—	פאר'ן בילד
90	—	—	—	—	—	—	—	צו א כלה
91	—	—	—	—	—	—	—	פייגעל

פינפטער טייל:

ליעבע.

93	—	—	—	—	—	—	—	נימא קיין האלט
94	—	—	—	—	—	—	—	פינף באהנען
95	—	—	—	—	—	—	—	אויף דער פינפטער עוועניו
96	—	—	—	—	—	—	—	דו ביזט געוועזן...
97	—	—	—	—	—	—	—	ווער ?
98	—	—	—	—	—	—	—	איך וואלט וועלען...

99	— — — — —	אל, וואס וועסטו זאגען ?
101	— — — — —	ליער און לייעבע
102	— — — — —	נאך דיר...
103	— — — — —	פון גדר
104	— — — — —	הערצער שפיעל
105	— — — — —	צו...
106	— — — — —	אין א זומער נאכט
108	— — — — —	צו...
109	— — — — —	אדיע
111	— — — — —	מיט טויזענד אויגען
112	— — — — —	איינע פון מיינע געליעבטע
113	— — — — —	זי קומט שוין ניט מעהר...
114	— — — — —	עס איז מיר אין לעבען
115	— — — — —	עס האט מיר דער פרייהלינג גערופען
116	— — — — —	מלכות
117	— — — — —	צו...
118	— — — — —	טייערע בילדער
119	— — — — —	זיי א שוין מיר
120	— — — — —	אין א שלאפלאזע נאכט
121	— — — — —	דער הימעל
122	— — — — —	קארטען שטיבלעך
125	— — — — —	א געדאנק
126	— — — — —	הערבסט רעגען
128	— — — — —	איד האב זיי געגעבען
129	— — — — —	פון שטאדט
130	— — — — —	אויסגעזונגען אלע לייערער

131	—	—	—	—	—	—	דער איינגעשפארטער
132	—	—	—	—	—	—	מיין ליעד
133	—	—	—	—	—	—	אין וואלד
136	—	—	—	—	—	—	נאך ליעבע
137	—	—	—	—	—	—	איד וויל נישט
138	—	—	—	—	—	—	פריהלינגס - פרייהייט

זעקסטער טייל:

אידישע מעלאדיען.

139	—	—	—	—	—	—	דער תלמוד
140	—	—	—	—	—	—	כל נדרי
142	—	—	—	—	—	—	אין סכה
143	—	—	—	—	—	—	א האר פון בארד
144	—	—	—	—	—	—	די פערדעטערין
145	—	—	—	—	—	—	חנוכה
147	—	—	—	—	—	—	איד האב ליעב
149	—	—	—	—	—	—	מיין קינד געווען...
150	—	—	—	—	—	—	אויף קארטאול
152	—	—	—	—	—	—	צום רייכען ברודער
153	—	—	—	—	—	—	צו...
154	—	—	—	—	—	—	די ערשטע טעג
155	—	—	—	—	—	—	איד זיץ
157	—	—	—	—	—	—	די עלטער
158	—	—	—	—	—	—	צום איינזאמען
160	—	—	—	—	—	—	דאס בוימעלע
161	—	—	—	—	—	—	דער צופריעדענער
162	—	—	—	—	—	—	זון און פעלד און וואלד
163	—	—	—	—	—	—	ווען דאס לעבען...
164	—	—	—	—	—	—	גרינע

זיעבעטער טייל: בונטע ליעדער.

171	—	—	—	—	—	—	—	א תפלה
172	—	—	—	—	—	—	—	מאָדערנער ראָמאַנס
174	—	—	—	—	—	—	—	איך פיהל
175	—	—	—	—	—	—	—	שטערען
177	—	—	—	—	—	—	—	שבת אבענר
179	—	—	—	—	—	—	—	א דיכטער'ס חלום
180	—	—	—	—	—	—	—	אויף יענער זייט ים
182	—	—	—	—	—	—	—	אייביגע זוכער
183	—	—	—	—	—	—	—	די ביבעל
184	—	—	—	—	—	—	—	די צווייטע געליעבטע
185	—	—	—	—	—	—	—	קרעלען
186	—	—	—	—	—	—	—	חרטה
187	—	—	—	—	—	—	—	די ערשטע גראהע האָר
188	—	—	—	—	—	—	—	קום!
189	—	—	—	—	—	—	—	דאָס לעבען רופט
190	—	—	—	—	—	—	—	אה, שטאַלצעס האַרץ מיינס
191	—	—	—	—	—	—	—	ביכער
192	—	—	—	—	—	—	—	בירגער
193	—	—	—	—	—	—	—	צום אלטען יאָהר
194	—	—	—	—	—	—	—	דאָס „שטוב מיידעל“
196	—	—	—	—	—	—	—	אין דער רוישענדער גאָס
202	—	—	—	—	—	—	—	פריחלינג אין קריעג
203	—	—	—	—	—	—	—	אין מיין האַרצען זינגט אַ ליעד
204	—	—	—	—	—	—	—	טרוימעריי
206	—	—	—	—	—	—	—	איך בין ניט קיין אלטינקער מאַך
207	—	—	—	—	—	—	—	דו פּרעגסט, וואָס איך מאַך
208	—	—	—	—	—	—	—	זיי זיינען ניט ווערטה

209	—	—	—	—	שוין ווידער א פריהלינג מיט בלומען
210	—	—	—	—	איך האָב דיך גענומען צו ליעבען
211	—	—	—	—	ס'דאכט מיר...
212	—	—	—	—	דאָס צווייגעלע
213	—	—	—	—	דער פרייער
214	—	—	—	—	א פאַלקס-צוג
215	—	—	—	—	די לעבענס הארפע
216	—	—	—	—	אידעאלען
217	—	—	—	—	אווענד שאַטענס

אַכטער טייל:

צייט-ליעדער.

(1896—1901)

221	—	—	—	—	עס גיעבען אין לעבען...
223	—	—	—	—	צו א געפאלענע פרוי
224	—	—	—	—	מענשען האָבען טיעפע הערצער
225	—	—	—	—	איך זינג
226	—	—	—	—	איך וואָרט
227	—	—	—	—	די לופט איז
228	—	—	—	—	געה אויף מיין פערלאָשענער שטערען
229	—	—	—	—	אין קישען
230	—	—	—	—	פיעל פינסטערע נעכט
231	—	—	—	—	דער נאכט-וועכטער
232	—	—	—	—	ס'בערויבען מיר מענשען
233	—	—	—	—	דאָס נייע ליעבע ליער
234	—	—	—	—	דער צוג
235	—	—	—	—	איך ווייס א הויז
236	—	—	—	—	די אַרימע כלה
237	—	—	—	—	דער האַנדלער

239	—	—	—	—	—	איד קוק אויף די בערג
240	—	—	—	—	—	אין א גרויסער שטאדט
241	—	—	—	—	—	צום ווינד
242	—	—	—	—	—	די שטערען
243	—	—	—	—	—	כ'הער עם זאנען
244	—	—	—	—	—	כ'וויל נעהמען פון לעבען
245	—	—	—	—	—	אין וואלד !
246	—	—	—	—	—	הערבסט
247	—	—	—	—	—	מיין פאלק, איד האב דיין שווערען מזל
248	—	—	—	—	—	נישט אלץ האב איד אייד אויסגעזאגט
249	—	—	—	—	—	איד בין קיינמאל סענטימענטאל
250	—	—	—	—	—	דאס שעהנסטע ליעד-געזאנג

Albert J. Latner
Jewish Public Library

THIS BOOK MAY BE KEPT
21 DAYS

and may be renewed once, if no application has been registered for it.

A fine of 5 cents a day is charged, if the book is kept after the last date stamped below. No book will be issued while a fine remains unpaid.

PLEASE ADVISE CHANGE OF ADDRESS

פאע		רליזען, אברהם	
רליז		לידער	
7653			

#7653

Jewish Public Library

OF TORONTO

בית הספר הציבורי
||
בית המדרש
עברי

Donated by the name

Morris Shlesinger

and Family

In memory

of

Tillie Shlesinger

